

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
Φορολογική & Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων**

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

***Σχέσεις και αλληλεπίδραση εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου
στις επιχειρήσεις.***

Του

Τζιτζίνα Παναγιώτη του Κωνσταντίνου

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων**

Απρίλιος 2021

Αφιέρωση-Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, Ελευθεριάδη Ιορδάνη, για την άψογη συνεργασία, καθώς επίσης, για την καθοδήγηση και επίβλεψή του, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην αρτιότερη ολοκλήρωση της.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την υποστήριξη και την ενθάρρυνση, καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία, πραγματεύεται τη συμβολή της ελεγκτικής επιστήμης. Τονίζεται ιδιαίτερα ο σκοπός του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου και πως επιτυγχάνεται μια επιτυχημένη σχέση μεταξύ τους ώστε να υπάρχει το επιθυμητό αποτέλεσμα για κάθε οντότητα.

Ο έλεγχος ως έννοια αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια, παρόλο που η ανάγκη του ελέγχου υπήρχε από την παλαιότερη εποχή. Η ελεγκτική δύναται να ομαδοποιηθεί σε δύο κύριες κατηγορίες: στην εσωτερική και εξωτερική. Η εσωτερική ελεγκτική είναι ο έλεγχος που έχει οργανωθεί μέσα στην οικονομική μονάδα και διενεργείται από υπαλλήλους της. Αντίθετα η εξωτερική ελεγκτική είναι ο εξωτερικός έλεγχος που διενεργείται στο λογιστικό σύστημα μιας μονάδας. Σε αυτό το πλαίσιο η εξέταση της χρησιμότητας και των δύο ελέγχων και η αλληλεξάρτησή τους για την επιβίωση και ανάπτυξη μιας οικονομικής μονάδας είναι επιτακτική.

Συνεπώς, η παρούσα μελέτη έχει ως σκοπό να παρουσιάσει το κλάδο της ελεγκτικής επιστήμης και να τονίσει τη σημαντικότητα όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Λέξεις-Κλειδιά: εσωτερικός έλεγχος, εξωτερικός έλεγχος, ελεγκτική επιστήμη, λογιστική, κίνδυνος

Abstract

This dissertation deals with the contribution of audit science. The purpose of internal and external audit is emphasized and how a successful relationship is achieved between them so that there is a desired result for each entity.

Audit as a concept has developed in recent years, although the need for control has existed since ancient times.. Audit can be grouped into two main categories: internal and external. Internal audit is the audit that is organized within the financial unit and is performed by its employees. On the contrary, the external audit is performed in the accounting system of a unit. In this context, examining the usefulness of both controls and their interdependence for the survival and development of an entity is imperative.

Therefore, the present study aims to present the field of audit science and emphasize the importance of all stakeholders.

Key-Words: internal audit, external audit, audit science, accounting, risk

Περιεχόμενα

Αφιέρωση-Ευχαριστίες	ii
Περίληψη	iii
Abstract	iv
Περιεχόμενα	v
Κατάλογος Διαγραμμάτων	vi
Αναγκαιότητα διπλωματικής εργασίας	7
Διάρθρωση διπλωματικής εργασίας	8
1. Θεωρητικό Πλαίσιο	9
1.1 Εισαγωγή στην ελεγκτική επιστήμη	9
1.2 Θεμελίωση της Ελεγκτικής : Σημασία και Αναγκαιότητα	11
1.3 Βασικά θέματα της Ελεγκτικής	12
1.4 Διακρίσεις του Ελέγχου	14
2.1 Εσωτερικός Έλεγχος: Εννοιολογική οριοθέτηση	16
2.2 Αντικειμενικός σκοπός - στόχοι	16
2.3 Καθήκοντα	17
2.4 Μειονεκτήματα	19
2. Επισκόπηση Ερευνών	19
2.1 Σημασία και Δραστηριότητα Εσωτερικού Ελέγχου	20
2.2 Σχέση Εσωτερικού – Εξωτερικού Ελέγχου	23
3. Προσέγγιση-Μεθοδολογία Έρευνας	26
3.1 Εισαγωγή	26
3.2 Ερευνητικό Δείγμα	26
3.3 Ερωτηματολόγιο Έρευνας	26
3.4 Σκοπός Έρευνας	27
3.5 Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης Δεδομένων	27
4. Αποτελέσματα Έρευνας	28
5. Συμπεράσματα-Συζήτηση	49
5.1 Συμπεράσματα Θεωρητικής και Ερευνητικής Προσέγγισης	49
5.2 Περιορισμοί - Προτάσεις	51
Βιβλιογραφία	52
Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο	55

Κατάλογος Διαγραμμάτων – Πινάκων (αποτελέσματα ερωτηματολογίου)

Διάγραμμα 1: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με το φύλο.....	28
Διάγραμμα 2: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την ηλικία	29
Διάγραμμα 3: Κατανομή του δείγματος σε θέσεις εργασίας.....	29
Διάγραμμα 4: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την εκπαίδευση.....	30
Διάγραμμα 5: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με τα έτη εργασίας	31
Διάγραμμα 6: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με τη κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης	31
Διάγραμμα 7: Ανάγκη ύπαρξης εσωτερικών ελεγκτών και τμήματος εσωτερικού ελέγχου	32
Διάγραμμα 8: Τμήμα στο οποίο αναφέρεται ο εσωτερικός ελεγκτής	33
Διάγραμμα 9: Ετήσια δραστηριότητα εσωτερικού ελεγκτή.....	34
Διάγραμμα 10: Ποιότητα έργου εσωτερικού ελεγκτή.....	36
Διάγραμμα 11: Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελεγκτή	38
Διάγραμμα 12: Αποτελεσματικότητα ομάδας συνεργατών εσωτερικού ελεγκτή	40
Διάγραμμα 13: Τυποποιημένη διαδικασία εκτίμησης κινδύνου	43
Διάγραμμα 14: Παράγοντες που επηρεάζουν τη πιθανότητα αύξησης του κινδύνου	44
Διάγραμμα 15: Διενέργεια ελέγχου από εξωτερικό ελεγκτή.....	46
Διάγραμμα 16: Παράγοντες που επηρεάζουν την εμπιστοσύνη του εξωτερικού ελεγκτή.....	47
Πίνακας 1: Ετήσια δραστηριότητα εσωτερικού ελεγκτή.....	34
Πίνακας 2α: Διαχείριση έργου από τον εσωτερικό ελεγκτή	36
Πίνακας 2β: Ποιότητα των ελεγκτικών κρίσεων	36
Πίνακας 2γ: Έγκαιρη επίλυση θεμάτων	37
Πίνακας 2δ: Επικοινωνία-Εξήγηση του σχεδίου του ελέγχου-Αναφορά ευρυμάτων.....	37
Πίνακας 2ε: Εργασιακή σχέση με τη διοίκηση	37
Πίνακας 3α: Ανεξαρτησία και αμεροληψία εσωτερικού ελεγκτή.....	38
Πίνακας 3β: Σχέση εσωτερικού ελεγκτή - υπαλλήλων	39
Πίνακας 3γ: Σχέση εσωτερικού – εξωτερικού ελεγκτή	39
Πίνακας 3δ: Πρόσβαση εσωτερικού ελεγκτή σε όλα τα αρχεία	39
Πίνακας 3ε: Συμβουλευτικός ρόλος εσωτερικού ελεγκτή σε άλλα τμήματα	40
Πίνακας 4α: Αποτελεσματικότητα ομάδας ελέγχου.....	41
Πίνακας 4β: Τεχνικές γνώσεις ομάδας ελέγχου.....	41
Πίνακας 4γ: Εμπειρογνωμοσύνη ομάδας ελέγχου	41
Πίνακας 4δ: Καθορισμός και ικανοποίηση προσδοκιών ομάδας ελέγχου.....	42
Πίνακας 4ε: Επικοινωνιακές συστάσεις ομάδας ελέγχου	42
Πίνακας 5α: Έλλειψη επαγγελματικής ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού	44
Πίνακας 5β: Αλλαγές στην οργανωτική δομή	45
Πίνακας 5γ: Πολυπλοκότητα των λειτουργιών της επιχείρησης.....	45
Πίνακας 5δ: Έλλειψη πόρων σε μια επιχείρηση	45
Πίνακας 6α: Πεδίο λειτουργίας εσωτερικού ελεγκτή	47
Πίνακας 6β: Τεχνική ικανότητα και γνώσεις εσωτερικού ελεγκτή	47
Πίνακας 6γ: Αντικειμενικότητα εσωτερικού ελεγκτή	48

Αναγκαιότητα Διπλωματικής Εργασίας

Κύριος σκοπός μιας επιχείρησης, είναι να δημιουργεί αξία, παράγοντας αγαθά και προσφέροντας υπηρεσίες, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό κέρδη αλλά και ευημερία για την κοινωνία. Βασικό μέλημα της επιχείρησης είναι η συνεχής αύξηση της αξία της.

Αυτό μια επιχείρηση πρέπει να το επιτύχει μέσα σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, με νέες τεχνολογικές εξελίξεις και δεδομένα. Θα πρέπει συνεπώς η κάθε επιχείρηση να είναι προετοιμασμένη για κάθε νέα αλλαγή ώστε να παρουσιάζεται ανταγωνιστική και αποτελεσματική. Για να είναι μία επιχείρηση ανταγωνιστική απαιτείται η εφαρμογή διάφορων στρατηγικών. Μία από αυτές τις στρατηγικές είναι και ο εσωτερικός έλεγχος.

Ο εσωτερικός έλεγχος αξιολογεί και καταγράφει τις εσωτερικές διαδικασίες, επισημαίνει αδυναμίες, παρέχει συμβουλές και προτείνει προσαρμογές. Πρόκειται για ένα μηχανισμό επιτήρησης και προστασίας της εταιρείας και διασφάλισης των συμφερόντων των μετόχων της.

Για τον λόγο αυτό κρίθηκε ουσιώδες, να γίνει μια βιβλιογραφική ανασκόπηση με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί τα προηγούμενα χρόνια, να εξεταστούν τα αποτελέσματα αυτών και εν συνεχεία να γίνει μια προσωπική έρευνα εξετάζοντας αν τα δικά μας αποτελέσματα συνάδουν με τις υπόλοιπες μελέτες.

Τα θέματα που θα εξετασθούν, αφορούν τον εσωτερικό έλεγχο και συγκεκριμένα το έργο του εσωτερικού ελεγκτή στις σύγχρονες επιχειρήσεις, την αναγκαιότητα ύπαρξης τμήματος εσωτερικού ελέγχου σε κάθε επιχείρηση καθώς και τη σχέση αλληλεπίδρασης που υπάρχει μεταξύ εσωτερικών – εξωτερικών ελεγκτών για την αποτελεσματική διενέργεια ενός ελέγχου.

Διάρθρωση Διπλωματικής Εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Περιλαμβάνει θεωρητική και εμπειρική μελέτη, προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός μας.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια θεωρητική προσέγγιση των βασικών εννοιών της παρούσας εργασίας, όπως είναι η ελεγκτική επιστήμη και ο εσωτερικός έλεγχος.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύονται ερευνητικές προσεγγίσεις, οι οποίες βασίζονται σε άρθρα, έρευνες και μελέτες από όλο το κόσμο.

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η έρευνα. Ειδικότερα περιγράφεται το δείγμα της έρευνας και η μεθοδολογία για τη συλλογή των δεδομένων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται και γίνεται περιγραφική στατιστική στα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου. Τα δεδομένα προέκυψαν από την επεξεργασία 56 απαντήσεων που ήταν και η συμμετοχή στη προσωπική μας έρευνα.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο, αναφέρονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν καθώς και οι περιορισμοί της εμπειρικής μας έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΣΙΟ

1.1 Εισαγωγή στην Ελεγκτική επιστήμη.

Η ελεγκτική, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της λογιστικής επιστήμης. Ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων, οι οποίοι αφορούν την ομαλή διεξαγωγή των οικονομικών ελέγχων. Βασικό αντικείμενο της ελεγκτικής, αποτελεί ο έλεγχος των διαδικασιών και των μεθόδων που εφαρμόστηκαν από την εκάστοτε επιχείρηση κατά τη διάρκεια του διαχειριστικού έτους. Ο έλεγχος διενεργείται από πρόσωπα, τα οποία είναι ανεξάρτητα προς την οικονομική μονάδα, δηλαδή από ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές. Τα προαναφερθέντα, διενεργούνται στα πλαίσια των λογιστικών αρχών και προτύπων, προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο έλεγχος και να επιβεβαιωθεί κατά πόσο τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία καθίστανται αξιόπιστα. Διάφοροι ορισμοί που έχουν δοθεί κατά καιρούς για την Ελεγκτική είναι:

Ο Παπαστάθης (2003), ορίζει την ελεγκτική επιστήμη, ως ένα ξεχωριστό επαγγελματικό κλάδο των διοικητικών, οικονομικών επιστημών που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις, για τη διενέργεια ελέγχου σε κάθε επιχείρηση – οικονομική μονάδα – φορέα, που στοχεύει στη διαφύλαξη και σωστή λειτουργία των οικονομικών πόρων καθώς και στην ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Δύο χρόνια αργότερα, ο Τσακλάγκανος (2005) αναφέρει, ότι ελεγκτική είναι ένα σύνολο λογιστικών και οικονομοτεχνικών ενεργειών, που έχουν ως σκοπό την εξακρίβωση θεμάτων, αναγόμενων στη συναλλακτική και λειτουργική δράση των επιχειρήσεων.

Ένα χρόνο αργότερα ο Καζαντζής (2006), όρισε την ελεγκτική ως τον επιστημονικό κλάδο της συστηματικής διαδικασίας συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων, από ένα ανεξάρτητο και ικανό για την περίπτωση πρόσωπο. Τα τεκμήρια αφορούν μετρήσιμες πληροφορίες μιας οικονομικής μονάδας, με σκοπό να εξακριβωθεί και να γνωστοποιηθεί στους ενδιαφερόμενους χρήστες κατά πόσο οι πληροφορίες αυτές ανταποκρίνονται σε προκαθορισμένα κριτήρια.

1.1.1 Ιστορική Επισκόπηση της Ελεγκτικής

Η επιστήμη της ελεγκτικής, άρχισε να αποκτά σημασία και να αποτελεί ένα ξεχωριστό κλάδο ασχολίας και μελέτης τα τελευταία χρόνια. Παρ' όλα αυτά γενικότερα ο έλεγχος και η σημασία αυτού, υπήρχαν από τα αρχαία χρόνια.

Πρωτοεμφανίστηκε, όταν ξεκίνησαν οι εμπορικές πράξεις με τις ανταλλαγές αγαθών μεταξύ των ανθρώπων. Οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν κατά την ανταλλαγή των αγαθών καθώς και η αξιοπιστία των στοιχείων στις συναλλαγές αυτές, κατέστησαν αναγκαία την ύπαρξη του ελέγχου μεταξύ των πρωτόγονων τότε κοινωνιών. Οι πρώτες ενδείξεις ενός είδους ελέγχου εμφανίζονται τουλάχιστον πριν από 6000 χρόνια και αφορούν σημάδια, γραμμές πάνω σε фиγούρες, επιγραφές. Ένα από τα επίσημα σημάδια ύπαρξης του ελέγχου παρουσιάζεται σε ένα πάπυρο (Zenon Papyri) πριν από 2500 χρόνια. Ο Zenon, φαίνεται να αναφέρει ότι πραγματοποιούσε ο ίδιος ελέγχους υπό τις οδηγίες του επόπτη του, όταν ο τελευταίος υποψιάστηκε κάποιου είδους παρατυπίες. Αντιλήφθηκε ότι αγοράστηκαν αντικείμενα – αγαθά, χωρίς τη δική του συγκατάθεση και διέταξε τον έλεγχο του τότε «ταμείου – θησαυρό» (Grier, 1934).

Γενικότερα οι Αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν εκτενώς τους ελέγχους στους εκλεγμένους αξιωματούχους, ώστε να διασφαλίσουν ότι το δημόσιο κεφάλαιο θα χορηγηθεί σύμφωνα με τη θέληση των ανθρώπων. Σύμφωνα με τον Αισχύλο «Δεν υπάρχει τίποτα στη πολιτεία που να εξαιρείται από τον έλεγχο, την έρευνα και την εξέταση» (Costouros, 1978).

Ο συστηματικός έλεγχος ωστόσο, θεωρείται ότι ξεκίνησε από την Αγγλία στη προσπάθεια τους να επιτύχουν και να εξασφαλίσουν μια οικονομία χρήματος. Η πρακτική που εφάρμοσαν, αφορούσε τον έλεγχο των εταιρειών από επιτροπές μετόχων και έλεγχο των δημόσιων υπαλλήλων από εκλεγμένα συμβούλια πολιτών. Ιδιαίτερα τη περίοδο του 19^{ου} αιώνα στη Μεγάλη Βρετανία, άρχισε να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον επαγγελματικό έλεγχο. Το έργο του James McClelland (λογιστής το 1824), με τίτλο «Η εξέταση και προσαρμογή όλων των αμφισβητούμενων λογαριασμών και των λογιστικών βιβλίων», αποτέλεσε τη βάση όλων, σε μια εποχή ταχείας ανάπτυξης των εταιρικών επενδύσεων και μεγάλης αύξησης των παραγωγικών επιχειρήσεων (Jones, 1981). Η ανάγκη συνεπώς για την ανάπτυξη της ελεγκτικής επιστήμης δημιουργήθηκε λόγω της ύπαρξης λογιστικών απατών και ψευδών στοιχείων.

Δεν ήταν αρκετό, για έναν ελεγκτή να είναι ειδικός στη λογιστική. Έπρεπε να έχει και μια στοιχειώδη γνώση των τεχνικών λειτουργιών της επιχείρησης, καθώς και να διαθέτει χαρακτηριστικά καλής κρίσης των ανθρώπων. Η ύπαρξη ελεγκτών, δεν δημιουργήθηκε μόνο επειδή έτσι όριζε η νομοθεσία. Πολλές επιχειρήσεις συνεργάστηκαν με ανεξάρτητους ελεγκτές για να τις προστατέψουν από τους κινδύνους απάτης και υπεξαίρεσης (Parker, 1986).

Στην Ελλάδα, με τη σύσταση του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών το 1956 εμφανίστηκε ο επαγγελματικός έλεγχος. Η ελεγκτική σήμερα, έχει εξαπλωθεί σε κάθε λειτουργία μια κοινωνίας, του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Ενώ αρχικά η ευθύνη της ελεγκτικής περιοριζόταν μόνο στην έρευνα και ανακάλυψη ενδεχόμενης απάτης, πλέον συμβάλλει στην διαπίστωση της ορθότητας με την οποία οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν την οικονομική θέση της ελεγχόμενης οντότητας καθώς και την αποτελεσματικότητα μίας επιχείρησης.

1.1.2 Θεμελίωση της Ελεγκτικής : Σημασία και Αναγκαιότητα

Ο έλεγχος έχει ως σκοπό να επαληθεύσει όλες τις συναλλαγές και να βεβαιωθεί, ότι όλες οι διαδικασίες είναι σύμφωνες με το νόμο και δεν προκαλούν προβλήματα ή επηρεάζουν την οργάνωση με οποιαδήποτε τρόπο.

Ως βασικοί σκοποί του ελέγχου μπορούν να αναφερθούν:

- Έγκαιρος εντοπισμός και πρόληψη λογιστικών λαθών και απατών.
- Έγκριση, ανάλυση και σχολιασμός της ακρίβειας και της πιστότητας των οικονομικών καταστάσεων (Ισολογισμός , Κατάσταση Αποτελεσμάτων).
- Αξιολόγηση διαφόρων σημείων των οικονομικών καταστάσεων, σχετικά με τη πορεία της επιχείρησης. (Αξία μετοχών, Πιστοληπτική ικανότητα, Κύκλος εργασιών).
- Πιστοποίηση της επάρκειας ή ανεπάρκειας καθώς και της εγκυρότητας των αριθμοδεικτών που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις.
- Εξακρίβωση των ατελειών και των αδυναμιών της επιχείρησης.
- Ακριβείς προβλέψεις αναλογικά με τις απαιτήσεις και υποχρεώσεις που εμφανίζει η οικονομική οντότητα.

(Τσακλάγκανος, 2001)

Αναπτύσσοντας τους παραπάνω σκοπούς ο Γρηγοράκος (1989) αναφέρει ότι, η αναγκαιότητα του ελέγχου πηγάζει από τις ατέλειες της ανθρώπινης φύσης. Ο άνθρωπος γεννιέται με τις ατέλειες και τις αδυναμίες του. Η εξέλιξη της επιστήμης μας έχει δείξει ότι μπορεί να επηρεάσει θετικά ή αρνητικά αυτές τις αδυναμίες, αλλά δεν μπορεί να τις εξαλείψει. Ο έλεγχος συνεπώς είναι ένα συμπλήρωμα της οικονομικής διαχείρισης, ένα είδος ασφάλισης κατά των λαθών, της ανειλικρίνειας και της απάτης.

Κατά τον Baude (1996) «το σφάλμα στη λογιστική είναι “επαγγελματικό”, οφειλόμενο σε αμέλεια ή άγνοια των λογιστικών κανόνων.

Για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων, απαραίτητο είναι οι πληροφορίες και τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται να είναι δίκαια αποτυπωμένα και χωρίς σκοπιμότητα. Επειδή δεν είναι εφικτό, ο κάθε ενδιαφερόμενος να κάνει τον προσωπικό του έλεγχο στα στοιχεία που δημοσιεύονται, ώστε να διαπιστώσει την εγκυρότητα, η καλύτερη λύση είναι η επισκόπηση, αξιολόγηση και ο έλεγχος αυτών των καταστάσεων και των αριθμοδεικτών από ειδικά καταρτισμένο προσωπικό τους Ορκωτούς Λογιστές Ελεγκτές. Αξίопιστες πληροφορίες μπορούν να ζητούν, μέτοχοι, πιστωτές, μελλοντικοί επενδυτές καθώς και οι Δημόσιες Αρχές. Γι' αυτό το λόγο οι οικονομικές καταστάσεις και οι αριθμοδείκτες που δημοσιεύονται χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των επενδυμένων κεφαλαίων, τη κατάδειξη των μελλοντικών προοπτικών της οικονομικής μονάδας καθώς και τη δανειοληπτική ικανότητα.

1.1.3 Βασικά Θέματα της Ελεγκτικής

Σύμφωνα με τον Παπαστάθη (2003), τρία βασικά θέματα εξετάζει η Ελεγκτική και αυτά αφορούν τόσο τους Εσωτερικούς όσο και τους Εξωτερικούς Ελεγκτές. Αυτά είναι:

- Το υποκείμενο του ελέγχου
- Το αντικείμενο του ελέγχου
- Τις ελεγκτικές διαδικασίες

Υποκείμενο του Ελέγχου: θεωρείτε ο ελεγκτής, αυτός ο οποίος θα διενεργήσει όλη την ελεγκτική διαδικασία. Ο Καζαντζής (2006), αναφέρει ότι στις αναπτυγμένες οικονομίες εμφανίζονται τέσσερις γενικές κατηγορίες ελεγκτών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές, οι εξωτερικοί ελεγκτές, οι κυβερνητικοί ελεγκτές και οι ελεγκτές του οικονομικού εγκλήματος.

Εσωτερικοί Ελεγκτές: είναι στελέχη μιας επιχείρησης, των οποίων καθήκον τους είναι η διενέργεια ελέγχων για την ίδια την επιχείρηση. Συνήθως οι εσωτερικοί ελεγκτές υπάγονται στη διοίκηση της επιχείρησης ή στην επιτροπή ελέγχου, έτσι ώστε οι έλεγχοι

που διενεργούν να είναι απαλλαγμένοι από επιρροές. Οι αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών περιορίζονται σε εσωτερικές οδηγίες, τήρηση των κανονισμών ή διαχειριστικούς ελέγχους σε διάφορα τμήματα της επιχείρησης. Παρέχουν στην επιχείρηση πληροφορίες διασφαλίζοντας την αποτελεσματική λειτουργία της. Ο εσωτερικός ελεγκτής, θα πρέπει να διακατέχεται από διαρκή ετοιμότητα για την εύρεση γεγονότων τα οποία χρειάζεται να αναφερθούν στα ανώτερα ιεραρχικά κλιμάκια της επιχείρησης. Ένα βασικό μειονέκτημα των εσωτερικών ελεγκτών είναι ότι τα πορίσματα τους πολλές φορές δεν εμπιστεύονται από ενδιαφερόμενους εκτός επιχείρησης (μετόχους), λόγω της εξαρτημένης τους θέσης με την επιχείρηση. Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών στις σύγχρονες οικονομίες παρουσιάζεται όλο και περισσότερο αναγκαίος. Γι' αυτό και έχουν συσταθεί Ινστιτούτα Εσωτερικών Ελεγκτών (Ι.Ε.Ε), τα οποία προάγουν τα θέματα του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρηματικές οντότητες.

Εξωτερικοί Ελεγκτές: αναφέρονται συχνά και ως ορκωτοί ελεγκτές λογιστές ή και ανεξάρτητοι και αυτό διότι δεν ανήκουν στο ανθρώπινο δυναμικό της ελεγχόμενης επιχείρησης. Ο κύριος ρόλος των εξωτερικών ελεγκτών είναι ο αντικειμενικός έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων που δημοσιεύουν οι πάσης φύσεως οικονομικές οντότητες. Οι ορκωτοί ελεγκτές θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από αμεροληψία, ευθυκρισία και ήθος για την άσκηση του επαγγέλματος τους συνδέεται με μεγάλα οικονομικά συμφέροντα. Θα πρέπει να διαθέτουν μεγάλη πείρα και ειδική επιστημονική εκπαίδευση σε τομείς της λογιστικής, ελεγκτικής και γενικά κλάδους που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία των οικονομικών μονάδων. Το έργο των ορκωτών ελεγκτών λογιστών στη χώρα μας εκτελείτε από τα μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.Ε.Λ).

Κυβερνητικοί Ελεγκτές: οι κατηγορίες ελεγκτών που διακρίνονται στους Κυβερνητικούς Ελεγκτές είναι οι φορολογικοί ελεγκτές, ελεγκτές του ελεγκτικού συνεδρίου, ελεγκτές γενικού λογιστηρίου του κράτους, γενικός επιθεωρητής δημόσιας διοίκησης, συμβούλιο επιθεώρησης-ελεγκτών δημόσιας διοίκησης (Σ.Ε.Ε.Δ.Δ)

Ελεγκτές του Οικονομικού Εγκλήματος: είναι η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων που έχει ως στόχο την αποκάλυψη και καταστολή του οικονομικού εγκλήματος.

3.1.4 Διακρίσεις του Ελέγχου

Οι έλεγχοι διακρίνονται σε διάφορα είδη. Διακρίνονται ανάλογα με το εύρος, την περιοδικότητα το σκοπό και την ιδιότητα του ελεγκτή. Σύμφωνα με του Νεγκάκη και Ταχυνάκη (2013), οι έλεγχοι που μπορούν να διενεργηθούν σε οποιαδήποτε εταιρεία καθώς και τα κριτήρια κατηγοριοποίησης τους είναι:

a) Ανάλογα με την εξάρτηση του προσώπου από την ελεγχόμενη εταιρεία, ο έλεγχος διακρίνεται σε **εσωτερικό και εξωτερικό**.

- **Εσωτερικός Έλεγχος** καλείται ο διενεργούμενος έλεγχος από πρόσωπο το οποίο έχει άμεση εξάρτηση με την επιχείρηση. Διαθέτει επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση, αλλά έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου της ελεγχόμενης εταιρείας.
- **Εξωτερικός Έλεγχος** καλείται ο διενεργούμενος έλεγχος από φυσικό πρόσωπο ή νομική οντότητα οι οποίοι δεν έχουν καμία σχέση με την επιχείρηση. Δεν σχετίζονται οικονομικά με αυτή, ή τους μετόχους ή την διοίκηση.

b) Ανάλογα με το εύρος τους, διακρίνονται σε **γενικοί και ειδικοί**.

- **Γενικοί** καλούνται οι έλεγχοι που αφορούν το σύνολο των δραστηριοτήτων της εταιρείας, και αποβλέπουν στην ορθή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την τήρηση όλων των διαδικασιών και κανόνων.
- **Ειδικοί** καλούνται οι έλεγχοι που αφορούν το μερικό έλεγχο των δραστηριοτήτων της εταιρείας. Αφορούν συγκεκριμένους λογαριασμούς ή τομείς (έλεγχος ταμείου, απαιτήσεων, υποχρεώσεων, εξόδων – δαπανών) και πραγματοποιούνται αιφνιδιαστικά. Σκοπός τους είναι η αποκάλυψη λαθών και η ορθή τήρηση των λογιστικών λογαριασμών και κανόνων.

c) Με βάση την περιοδικότητά τους, διακρίνονται σε **μόνιμους, έκτακτους και τακτικούς**.

- **Μόνιμοι** καλούνται όσοι έλεγχοι διενεργούνται καθ' όλη τη διάρκεια τους έτους – χρήσης. Καλύπτουν όλα τα θέματα της διαχείρισης των επιχειρήσεων σε μόνιμη βάση.
- **Έκτακτοί** καλούνται οι έλεγχοι που διενεργούνται κατά τυχαία χρονικά διαστήματα.
- **Τακτικοί** καλούνται αυτοί που διενεργούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα (μηνιαία, τρίμηνο, ετήσιο).

d) Ανάλογα με το νομοθετικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο υποβάλλονται διακρίνονται σε **υποχρεωτικούς και προαιρετικούς**.

- **Υποχρεωτικοί** είναι όσοι επιβάλλονται από δικαστικές νομοθετικές διατάξεις ή άλλες κρατικές υπηρεσίες.
- **Προαιρετικοί** είναι όσοι επιβάλλονται από τη διοίκηση ή τους μετόχους κυρίως για προσωπική τους χρήση.

e) Ανάλογα με το σκοπό που επιτελούν, διακρίνονται σε **προληπτικούς και κατασταλτικούς**.

- **Προληπτικοί:** σκοπός τους είναι η πρόληψη λαθών κατά την τήρηση των διαδικασιών.
- **Κατασταλτικοί:** σκοπός τους είναι μετά την εκτέλεση μιας πράξης, η διενέργεια ελέγχου για την εύρεση και καταστολή εκούσιων ή ακούσιων σφαλμάτων.

f) Τέλος ανάλογα με τον τομέα, διακρίνονται σε **διαχειριστικούς, διοικητικούς και φορολογικούς**.

- **Διαχειριστικοί,** είναι αυτοί που έχουν ως αντικείμενο την διαχείριση των οικονομικών στοιχείων μίας οντότητας.
- **Διοικητικοί,** είναι αυτοί που έχουν ως αντικείμενο τη διαπίστωση της ορθής εφαρμογής των ακολουθούμενων διαδικασιών.
- **Φορολογικοί,** είναι αυτοί που αποβλέπουν στην ορθή τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας και των φορολογικών υποχρεώσεων.

1.2 Εσωτερικός Έλεγχος

1.2.1 Εννοιολογική οριοθέτηση

Στην Ελλάδα, οι Βελέντζας κ.α. (2013), υποστηρίζουν ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι γίνονται από τον ίδιο τον ελεγχόμενο φορέα και συγκεκριμένα από ειδικά εκπαιδευμένα στελέχη, με επιστημονικές και επαγγελματικές γνώσεις και εμπειρία, που είναι υπάλληλοι της ελεγχόμενης επιχείρησης. Ο εσωτερικός ελεγκτής, έχει εξαρτημένη σχέση εργασίας με την οικονομική οντότητα και για αυτό πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με τις υποδείξεις της διοίκησης. Το έργο του έχει σκοπό να παρακολουθεί και να ελέγχει τις λογιστικές καταχωρήσεις, για τον εντοπισμό θελημένων ή αθέλητων σφαλμάτων.

Σύμφωνα με τον Harrison (2015), ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένα οργανωτικό σχέδιο και ένα σύστημα διαδικασιών που εφαρμόζει η διοίκηση και το διοικητικό συμβούλιο μιας εταιρίας, προκειμένου να προστατέψει τα περιουσιακά στοιχεία της από την σπατάλη, την αναποτελεσματικότητα και την απάτη, να ενθαρρύνει τους υπαλλήλους να ακολουθούν τις πολιτικές και τις αξίες της εταιρίας, να διασφαλίζει τα σωστά και αξιόπιστα λογιστικά αρχεία και όλα αυτά σύμφωνα με τους νόμους και τους κανόνες.

Επιπρόσθετα, το Ινστιτούτο εσωτερικών ελεγκτών, ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη με σκοπό να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους σκοπούς του, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης.

1.2.2 Αντικειμενικός σκοπός-στόχοι

Αντικειμενικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι μια διαρκής βελτίωση της οικονομικής αξίας της επιχείρησης και η γενικότερη προώθηση του εταιρικού συμφέροντος. Αυτό το επιτυγχάνει με υψηλού επιπέδου αναφορές προς τη διοίκηση και με τη βοήθεια του προς τα υπόλοιπα στελέχη για πιο αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους, μεγιστοποιώντας τα οφέλη του οργανισμού.

Οι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου είναι η διαμόρφωση διαδικασιών στην επιχείρηση, το οποίο αποβλέπει στην κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών υπηρεσιών της επιχείρησης, στην κατάλληλη κατανομή των αρμοδιοτήτων του προσωπικού της, στην προστασία των περιουσιακών της στοιχείων, στη διασφάλιση της εγκυρότητας και αξιοπιστίας των λογιστικών εγγραφών και των βιβλίων της, καθώς και στην αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης. Φροντίζει ώστε οι εργαζόμενοι και οι εξωτερικοί συνεργάτες να λειτουργούν και να συμπεριφέρονται σύμφωνα με τις αρχές, τους κανόνες και τις διαδικασίες που την απαρτίζουν. Τα αποτελέσματα και οι προτάσεις του ελέγχου γνωστοποιούνται στη διοίκηση της επιχείρησης, η οποία τα αξιολογεί και εκδίδει οδηγίες και αποφάσεις για την βελτίωση της ή ακόμα και τη συμμόρφωσης της. Είναι συνεπώς κατανοητό, ότι η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου έχει ως στόχο, να ελέγχει, να εκτιμά και να επισημαίνει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, κατά πόσο οι συναλλαγές και η γενικότερη δραστηριότητα της εταιρίας, πραγματοποιούνται χωρίς να θίγονται τα συμφέροντα των ενδιαφερόμενων μελών και περαιτέρω χωρίς να απειλείται η διαφάνεια και η ομαλή λειτουργία της χρηματιστηριακής αγοράς (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2012).

1.2.3 Καθήκοντα

Τα καθήκοντα του εσωτερικού ελεγκτή ποικίλουν σε μεγάλο βαθμό και εξαρτώνται από το μέγεθος και τη δομή της οντότητας και τις απαιτήσεις της διοίκησης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι υπεύθυνοι για την παροχή αναλύσεων, αξιολογήσεων, διαβεβαιώσεων, συστάσεων και άλλων πληροφοριών, στη διοίκηση της οντότητας. Για να παρουσιάσουν ένα αποτελεσματικό έργο, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διατηρούν την αντικειμενικότητα τους.

Πιο αναλυτικά, οι αρμοδιότητες της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης είναι να αναλαμβάνει την εκτέλεση ελέγχων κατόπιν εντολών της διοίκησης της εταιρίας, να ελέγχεται η ακρίβεια και η αξιοπιστία των βιβλίων της επιχείρησης, των λογιστικών εγγραφών και των οικονομικών καταστάσεων, την πολιτική προσλήψεων, αξιολογήσεων, νομιμότητας των αμοιβών του προσωπικού, τις σχέσεις και συναλλαγές της εταιρίας με τις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις ή με τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας και την τήρηση των δεσμεύσεων σχετικά με τη χρήση των κεφαλαίων που αντλήθηκαν. Επιπλέον, συνεργάζεται με τη διοίκηση της εταιρίας και τους εξωτερικούς ελεγκτές σε ό,τι αφορά στο σχεδιασμό και τη διεξαγωγή των τακτικών

και έκτακτων εξωτερικών ελέγχων. Τα αποτελέσματα όλων αυτών των ελέγχων πρέπει να προωθούνται στη διοίκηση της εταιρίας, υποβάλλοντας συστάσεις και προτάσεις, μεριμνώντας για την υλοποίηση των μέτρων που έχει αποφασίσει η διοίκηση.

Επιπροσθέτως, ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να επιβλέπει τη συμμόρφωση στις θεσπισμένες διαδικασίες του οργανισμού στη κείμενη νομοθεσία, καθώς και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών και την αξιοπιστία των πληροφοριών που παράγονται. Να αξιολογεί το σχέδιο δράσης, τις αποφάσεις και τις διαδικασίες που έχει θεσπίσει η διοίκηση, το βαθμό της επακριβής εφαρμογής τους, την απόδοση των επενδύσεων, τις σχέσεις συνεργασίας και επικοινωνίας των εργαζομένων, τόσο εντός των τμημάτων, όσο και μεταξύ διαφορετικών τμημάτων της επιχείρησης, τη διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας.

Αρμοδιότητα του εσωτερικού ελέγχου είναι και η κατανομή συγκεκριμένων καθηκόντων και ευθυνών στο προσωπικό της οικονομικής μονάδας, βασισμένοι στην αρχή ότι “ο ταμίας απαγορεύεται να είναι και λογιστής” και αντίστροφα, καθώς και ο διαχωρισμός των τριών βασικών λειτουργιών της οικονομικής μονάδας (συναλλακτικής, διαχειριστικής και λογιστικής), οι οποίες πρέπει να είναι ανεξάρτητες και να ασκούνται από πρόσωπα τα οποία δεν συνδέονται με στενές σχέσεις. Κάποιες άλλες αρμοδιότητες, είναι να εξετάζει τη διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου και να βρίσκει τρόπους αντιμετώπισης, να συμμετέχει στην οργάνωση, το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή βασικών λειτουργιών και διαδικασιών της εταιρίας και να εκτιμά το κόστος κάθε τμήματος της εταιρίας και συγκρίνοντάς το με το προϋπολογισμό και τις προβλέψεις που έχουν γίνει αρχικά σε σχέση με το αντίστοιχο όφελος, να καταλήγει σε επικερδή ή ζημιογόνα δραστηριότητα, εντοπίζοντας και προτείνοντας βελτιώσεις. (Βελέντζας κ.α., 2013).

Επίσης οι εσωτερικού ελεγκτές συμβάλλουν στην εταιρικής διακυβέρνησης επαληθεύοντας ότι η αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων οδηγεί σε ορθές πρακτικές. Ανάλογα με τον οργανισμό που υπηρετούν μπορούν να υιοθετήσουν διαφορετικούς ρόλους σχετικά με την προετοιμασία, την αναθεώρηση και τον έλεγχο δηλώσεων εταιρικής διακυβέρνησης, όπως συμβουλευτικές, οι οποίες ενδέχεται να προσθέσουν αξία στην ποιότητα του έργου του (Koutoupis et al. 2018).

1.2.4 Μειονεκτήματα

Στη θέση του ελεγκτή πρέπει να τοποθετούνται άτομα κατάλληλα που να διακρίνονται για την μόρφωση, την πείρα και το ήθος τους. Υπάρχουν, όμως, κάποια μειονεκτήματα στο έργο του εσωτερικού ελεγκτή που οφείλονται στο γεγονός ότι είναι υπάλληλος στην οικονομική μονάδα που ασκεί τα καθήκοντα του. Πολλές φορές όμως αυτά τα καθήκοντα, τα ασκεί σύμφωνα με τους κανόνες και τους όρους που έχει θέσει η διοίκηση της οικονομικής μονάδας και όχι σύμφωνα με τους όρους και κανόνες της ελεγκτικής. Επιπλέον, ο έλεγχος στους συναδέλφους μπορεί να μην είναι αντικειμενικός λόγω των σχέσεων που έχουν δημιουργηθεί στο εσωτερικό μιας επιχείρησης, ενώ με το πέρασμα του χρόνου και τις στενότερες προσωπικές σχέσεις, ο έλεγχος γίνεται περισσότερο τυπικός. Ένα άλλο μειονέκτημα στον εσωτερικό ελεγκτή, είναι ότι επειδή ασχολείται διαρκώς με τα ίδια θέματα και με τον ίδιο τρόπο, με συνέπεια την εξασθένηση της διορατικότητας και της ερευνητικότητάς του. Τέλος, οι σχέσεις μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών δεν είναι τελείως ξεκαθαρισμένες. Ο εξωτερικός ελεγκτής ενδιαφέρεται για τα αποτελέσματα όλης της χρονιάς, ενώ ο εσωτερικός ελεγκτής εξετάζει τα αποτελέσματα καθ' όλη τη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο είναι κοινά και για τους δύο, αλλά τα αποτελέσματα έχουν διαφορετική ερμηνεία. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι ο εξωτερικός ελεγκτής έχει προσληφθεί από τους μετόχους της εταιρείας για να ελέγξει την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων της επιχείρησης, ενώ οι εσωτερικοί ελεγκτές συμμετέχουν στις λύσεις που δίδονται εντός της επιχείρησης για τη μεγιστοποίηση του κέρδους της (Βελέντζας κ.α., 2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί σχετικά με την αλληλεπίδραση του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, καθώς και την επίδραση που έχουν στον εντοπισμό και καταπολέμηση της απάτης.

2.1 Σημασία και Δραστηριότητα εσωτερικού ελέγχου

Σύμφωνα με τους *Collier et al.* (2006), ο εσωτερικός έλεγχος περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες τήρησης της ομαλής και αποτελεσματικής λειτουργίας της επιχείρησης. Ο εσωτερικός έλεγχος πετυχαίνει το σκοπό του περιορίζοντας τους κινδύνους παρά εξουδετερώνοντας τους.

Απαντήσεις σχετικά με τη ποιότητα και τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου προσπάθησαν να δώσουν οι *Ashbaugh-Skaife et al.* (2009). Με την έρευνά τους διαπίστωσαν ότι διακυμάνσεις στη ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου, μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά μια επιχείρηση σε διάφορους τομείς. Οι επιχειρήσεις με υψηλής ποιότητας δίκτυο εσωτερικού ελέγχου, είχαν μικρότερο κόστος κεφαλαίου και παρουσίαζαν μικρότερο κίνδυνο. Επίσης απέδειξαν ότι με τα πορίσματα του εσωτερικού ελέγχου, η επιχείρηση μπορούσε να προσφέρει επαρκή και αξιόπιστες πληροφορίες στους δυνητικούς επενδυτές, μειώνοντας κατά πολύ το ρίσκο των εκτιμήσεων. Με αυτό του το έργο ο εσωτερικός έλεγχος μπορούσε να προσελκύσει περισσότερους επενδυτές.

Οι *Zhang et al.* (2007), από τη μεριά τους, εξέτασαν τη σχέση μεταξύ της ποιότητας της ελεγκτικής επιτροπής, της ανεξαρτησίας του ελεγκτή και τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου, μετά τη θέσπιση του νόμου Sarbanes-Oxley. Συγκέντρωσαν δύο δείγματα εταιριών, το ένα με αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου και το άλλο χωρίς αδυναμίες και ταίριαζαν τις εταιρίες ως προς το αντικείμενο δραστηριότητας τους. Τα αποτελέσματα παρουσίασαν άμεση σχέση όλων των μεταβλητών. Πιο συγκεκριμένα η ελεγκτική επιτροπή αν διέθετε προσωπικό που δεν ήταν άρτια εκπαιδευμένο στα χρηματοοικονομικά και λογιστικά θέματα επηρέαζε αρνητικά τη ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές αποκτούσαν μεγαλύτερη ανεξαρτησία ή υπήρχε πρόσφατη αλλαγή εσωτερικού ελεγκτή, οι πιθανότητες εμφάνισης αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου ήταν μεγαλύτερες.

Οι *Cheng et al.* (2013), εξέτασαν πιο εξειδικευμένα τη σχέση ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου και της επενδυτικής αποτελεσματικότητας της επιχείρησης. Διαπιστώθηκε, ότι

σε περιπτώσεις αδυναμίας του εσωτερικού ελέγχου υπήρχε υπέρ επένδυση στις επιχειρήσεις, κάποιες από τις οποίες ήταν και οικονομικά περιορισμένες. Επίσης διαπιστώθηκε και το αντίστροφο, επιχειρήσεις που είχαν την οικονομική δυνατότητα επένδυσης, δεν επένδυναν ανάλογα ή οι επενδύσεις τους δεν ήταν στοχευμένες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

Οι *Doyle et al. (2006)*, κάποια χρόνια νωρίτερα, εξέτασαν δείγματα επιχειρήσεων με επαρκή και ποιοτικό εσωτερικό έλεγχο, σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις που δεν διέθεταν ποιοτικό εσωτερικό έλεγχο, ώστε να διαπιστώσουν τα αίτια που μεταβάλλουν την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις. Διαπίστωσαν ότι οι επιχειρήσεις που είχαν ελλιπή εσωτερικό έλεγχο ήταν συνήθως μικρές επιχειρήσεις ή νεοσύστατες, λιγότερο κερδοφόρες, πιο περίπλοκες από άποψη διαδικασιών ή είχαν ραγδαία ανάπτυξη. Κατέληξαν ότι, η έλλειψη πόρων, τα περίπλοκα λογιστικά θέματα και γενικά το μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον μπορούν να επηρεάσουν τη ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου αρνητικά.

Ένα χρόνο αργότερα οι *Ashbaugh-Skaife et al. (2007)*, εξέτασαν πως η καθιέρωση του SOX, ενός νόμου που θεσπίστηκε στις ΗΠΑ και καθιέρωσε κάποιες απαιτήσεις αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο, επηρέασε την αποτελεσματικότητα του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα τους έδειξαν ότι τα περισσότερα προβλήματα του εσωτερικού ελέγχου, δημιουργούνται από επιχειρήσεις που έχουν υιοθετήσει σύνθετες λειτουργικές διαδικασίες, οργανικές αλλαγές στη δομή τους, διέθεταν μικρά διαθέσιμα κεφάλαια και χαρακτηρίζονταν από μεγάλο λογιστικό κίνδυνο.

Την ίδια χρονιά στην έρευνα τους οι Ταχυνάκης και Ζαφυράκου (2007), θέλησαν να εξετάσουν κατά πόσο, οι επιχειρήσεις έχουν αξιολογήσει τον εσωτερικό έλεγχο ως μια λειτουργία απαραίτητη για την επιχείρηση. Σημαντικότερο αποτέλεσμα αυτής της έρευνας ήταν ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις έδειξαν προτίμηση και διαμόρφωσαν το δικό τους σύστημα εσωτερικού ελέγχου, ώστε να υπάρχει καλύτερη ποιότητα ελέγχου. Το γεγονός ότι δεν προτίμησαν τον εξωτερικό έλεγχο, καθώς θα μείωναν και τα λειτουργικά τους έξοδα ταυτόχρονα, δείχνει πόσο χρήσιμος και απαραίτητος έχει καταστεί ο εσωτερικός έλεγχος για μια επιχείρηση.

Οι *Goodwin-Stewart και Kent (2006)*, εξέτασαν τη σχέση κόστους του εσωτερικού ελέγχου και τα χαρακτηριστικά αυτού. Δηλαδή θέλησαν να ερευνήσουν, αν ένα μεγαλύτερο κόστος εσωτερικού ελέγχου θα οδηγούσε και σε σημαντική αύξηση της

ποιότητας του. Διαπίστωσαν πως όταν το κόστος είναι μεγαλύτερο, ο εσωτερικός έλεγχος είναι πιο συχνός και ποιοτικός και γίνεται από άτομα με μεγαλύτερη εμπειρία και επαγγελματική κατάρτιση.

Την ίδια χρονική περίοδο οι Sarens και De Beelde (2006), μελέτησαν τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου για τις επιχειρήσεις και πως η διαχείριση του ρίσκου συσχετίζεται με τον εσωτερικό έλεγχο. Διαπίστωσαν ότι μέσω του αξιόπιστου και ποιοτικού εσωτερικού ελέγχου, υπήρχε μια καλύτερη γνώση των πιθανών κινδύνων, δίνοντας τη δυνατότητα στην επιχείρηση να τους διαχειριστεί αποτελεσματικότερα και καλύτερα.

Οι *Feng et al.* (2009), εξέτασαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της καθοδήγησης από τη διοίκηση. Υποστήριζαν ότι η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου, επηρεάζει τις αναφορές της διοίκησης. Αναποτελεσματικοί εσωτερικοί έλεγχοι, προκαλούν ανακρίβεια προβλέψεων τόσο στατιστικά όσο και οικονομικά. Διαπίστωσαν επίσης ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι δεν επηρεάζουν μόνο τα αναφερόμενα κέρδη, αλλά μπορούν να επηρεάσουν και την καθοδήγηση της διοίκησης. Αδύναμοι εσωτερικοί έλεγχοι και οι εκθέσεις αυτών, επηρεάζουν τις αποφάσεις των διαχειριστών, όσον αφορά την παραγωγή, τις επενδύσεις κεφαλαίου, τις συγχωνεύσεις, εξαγορές, έρευνα και ανάπτυξη και αποφάσεις επέκτασης.

Την αντίστροφη σχέση της παραπάνω μελέτης εξέτασαν οι Cohen και Sayag (2010), τη σημασία δηλαδή της σχέσης διοίκησης και εσωτερικού ελέγχου για να είναι πιο αποδοτικός ο τελευταίος. Ύστερα από οικονομετρική ανάλυση, διαπίστωσαν πως η υποστήριξη της διοίκησης είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες αποτελεσματικής λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. Ωστόσο και η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου παρουσιάζεται ως ένας αρκετά σημαντικός παράγοντας για την παρουσίαση αξιόπιστων αποτελεσμάτων.

Οι Hogan και Wilkins (2008), δύο χρόνια νωρίτερα, εξέτασαν τη σχέση ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου και της αμοιβής που λαμβάνουν οι ελεγκτές για το έργο που παράγουν. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι επιχειρήσεις οι οποίες ήταν μεγάλες και παρουσίαζαν μεγαλύτερη κερδοφορία, έτειναν να παρέχουν και μεγαλύτερες αμοιβές στους εσωτερικούς ελεγκτές. Επιπροσθέτως επιχειρήσεις οι οποίες αντιμετώπιζαν προβλήματα εσωτερικού ελέγχου, παρουσίαζαν μεγαλύτερα επίπεδα ρίσκου κινδύνου και ρίσκου πληροφόρησης. Τέλος διαπιστώθηκε ότι η αμοιβή των ελεγκτών έχει άμεση συσχέτιση με τη ποιότητα των αποτελεσμάτων που παρέχουν καθώς και ότι με την

κατάλληλη αμοιβή θα παρείχαν περισσότερη εργασία ώστε να διατηρήσουν ή και να περιορίσουν τα επίπεδα του ρίσκου.

Σε μία πιο πρόσφατη μελέτη των *Lois et al. (2020)*, εξέτασαν τη σημαντικότητα ύπαρξης εσωτερικού ελέγχου για την εκτίμηση κινδύνων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης τους, αποκάλυψαν ότι αν έχει εφαρμοστεί μια διαδικασία εκτίμησης του κινδύνου από τον εσωτερικό ελεγκτή, τότε επηρεάζεται θετικά και η ποιότητα του έργου του, η συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα, και δεν υπάρχει ανάγκη για συνεχή επανεξέταση των ζητημάτων.

Σύμφωνα με τους *Drogalas et al. (2020)*, η σημασία του εσωτερικού ελέγχου και ο αντίκτυπός του στην αποτελεσματικότητα των οργανισμών αύξησαν το δημόσιο συμφέρον. Διαπίστωσαν στη μελέτη τους, ότι ο βαθμός προστιθέμενης αξίας του εσωτερικού ελέγχου σε δημόσιους οργανισμούς εξαρτάται από τον βαθμό ανεξαρτησίας του.

2.2 Σχέση Εσωτερικού – Εξωτερικού Ελέγχου

Όσον αφορά τις σχέσεις εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου οι *Ward και Robinson (1980)*, στη μελέτη τους εξετάζουν το βαθμό εμπιστοσύνης των εξωτερικών ελεγκτών στα πορίσματα του εσωτερικού ελέγχου. Ειδικότερα εξετάζουν τα κριτήρια και τους παράγοντες που προσδιορίζουν την παραπάνω κρίση και κατά πόσο οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι βασισμένοι στα Εγκεκριμένα Πρότυπα Ελέγχου. Αναφέρουν ότι προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις, όσον αφορά το βαθμό εμπιστοσύνης του έργου των εσωτερικών ελεγκτών, οι εξωτερικοί ελεγκτές κρίνουν και αξιολογούν την ποιότητα του εσωτερικού ελεγκτή, σε θέματα που αφορούν την οργανωτική κατάσταση, το πεδίο λειτουργίας του, την τεχνική ικανότητα και τέλος τη δέουσα επαγγελματική φροντίδα.

Λίγα χρόνια αργότερα ο *Brown (1983)*, διεξήγαγε μια μελέτη για να εξετάσει το ίδιο θέμα, δηλαδή τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές και μπορούν να θεωρηθούν σημαντικά εξίσου από τους εξωτερικούς ελεγκτές. Στη μελέτη συμμετείχαν περίπου εκατό ελεγκτές από τις μεγαλύτερες εταιρείες των Η.Π.Α. Τους δόθηκαν διάφορα σενάρια χαρακτηριστικών εσωτερικού ελέγχου, τα οποία αφορούσαν υποθετικές ρυθμίσεις ελέγχου και κλήθηκαν να αξιολογήσουν την εμπιστοσύνη που έλαβαν από το έργο των εσωτερικών ελεγκτών. Τα συμπεράσματα έδειξαν ότι υπάρχει ανεξαρτησία όσον αφορά τη λειτουργία του κάθε ελέγχου, ωστόσο υπήρξε ικανοποίηση

όσον αφορά τις εκτελούμενες εργασίες από τη πλευρά του εσωτερικού ελεγκτή. Ένα χρόνος αργότερα ο Wallace (1984), διεξήγαγε μελέτη με σημαντικά αποτελέσματα, εξετάζοντας τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου και την επίδραση που έχουν στον εξωτερικό έλεγχο, με τη πάροδο του χρόνου (από το 1975 έως το 1981). Η μελέτη παρείχε σαφή στοιχεία, ότι οι πρακτικές του εσωτερικού ελέγχου έγιναν πιο επίσημες και εξελιγμένες με την πάροδο του χρόνου και παρουσίασαν μεγαλύτερο βαθμό εξάρτησης και αναγκαιότητας από τους εσωτερικούς ελεγκτές σε σχέση με τα πρώτα χρόνια.

Την ίδια χρονική περίοδο ο Schneider (1984), διεξήγαγε μια περιγραφική μελέτη για την εξέταση τριών παραγόντων του εσωτερικού ελέγχου. Οι παράγοντες αυτοί, ήταν η αντικειμενικότητα, η ικανότητα του ελεγκτή και η εργασία που εκτελέστηκε από τον εσωτερικό ελεγκτή για να βγάλει το πόρισμα του έργου του. Οι Arens και Loebbecke (1991), ορίζουν την «ικανότητα» ως ένα μέλος που αποδέχεται μια δέσμευση και έχει τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις για να ολοκληρώσει την ολοκληρώσει. Η «αντικειμενικότητα» ορίζεται από τους Carmichael et al (1996) ως μια κατάσταση του νου, ένα διακριτικό χαρακτηριστικό του επαγγέλματος το οποίο επιβάλλει την υποχρέωση αμεροληψίας, πνευματικής ειλικρίνειας και απαλλαγή από συγκρούσεις συμφερόντων. Επίσης ορίζει τα πρότυπα για το εύρος των εργασιών εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου ως την καθοδήγηση που παρέχουν σχετικά με το ποιο έργο ελέγχου πρέπει να εκτελείται. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές θεώρησαν ως πιο σημαντικό παράγοντα την «εργασία που εκτελέστηκε», ακολουθούμενο από την «ικανότητα» και τέλος την «αντικειμενικότητα».

Οι Tiessen και Colson (1990), αναλύοντας περεταίρω την μελέτη του Schneider (1984), διαπίστωσαν ότι η συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, αντιπροσώπευε το μεγαλύτερο μέρος της διακύμανσης στην αξιολόγηση των εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με το βαθμό στον οποίο θα μπορούσαν να βασίζονται στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου.

Ο Berry (1984), παρουσίασε μια μελέτη, όπου εξέτασε τις προσπάθειες συντονισμού μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Συνολικά επιλέχθηκαν δεκατέσσερις μεγάλες επιχειρήσεις και χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Το βασικό μέλημα αυτής της μελέτης ήταν να παρουσιάσει βαθμολογημένα κριτήρια του προσωπικού εσωτερικού ελέγχου, όσον αφορά την απόδοση, την αντικειμενικότητα και την αξιολόγηση των ικανοτήτων.

Η πρώτη μελέτη σχετικά με την αλληλεπίδραση μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, πραγματοποιήθηκε από τον Mautz (1984). Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης έδειξαν ότι από τη μεριά τους, οι εσωτερικοί ελεγκτές, θεωρούσαν τη σχέση τους με τους εξωτερικούς ελεγκτές «δήθεν» πολύ καλή. Ο Mautz δεν είχε προβλέψει την ύπαρξη τέτοιων αρνητικών αντιδράσεων από τους εσωτερικούς ελεγκτές, γι' αυτό και τα πολλά ερωτήματα που δημιουργήθηκαν για την αιτιότητα αυτής της αντίδρασης παραλείφθηκαν από την έρευνα του.

Μια άλλη μελέτη με σχετική συμβολή στην έρευνα της σχέσης μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου διενεργήθηκε από τους *Reinstein et al* (1994). Κύριος στόχος της μελέτης ήταν να αποσαφηνιστούν διάφορες πτυχές της εργασιακής σχέσης που πρέπει να υπάρχει μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Έχοντας δοθεί το 1991 οδηγίες από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Λογιστών (AICPA), προς τους εξωτερικούς ελεγκτές πως να εκμεταλλεύονται και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά και αποδοτικά το έργο των εσωτερικών ελεγκτών, η μελέτη αυτή χώρισε τους ερωτηθέντες σε τέσσερις ομάδες. Σε Διευθυντή Εσωτερικού Ελέγχου (IA), Διευθυντή Οικονομικών (CFO), Επιτροπή Ελέγχου (AC) και Εξωτερικό Ελεγκτή (AC), με σκοπό τη διενέργεια ενός ελέγχου. Το βασικό συμπέρασμα της μελέτης ήταν, ότι οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές, κατάφεραν να αναπτύξουν συνεργατικές σχέσεις για τη διενέργεια του ελέγχου ανά διαστήματα. Σε περιπτώσεις που οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν παρουσίαζαν τα απαραίτητα επίπεδα επαγγελματισμού, οι εξωτερικοί ελεγκτές φάνηκε ότι είχαν πλέον την ικανότητα να τους καθοδηγήσουν ώστε να αποδίδουν πιο αποτελεσματικά.

Λίγα χρόνια αργότερα οι *Ettredge et al.* (2000), ερεύνησαν τη δυνατότητα αντικατάστασης του εσωτερικού ελεγκτή από τον εξωτερικό. Στο πλαίσιο αυτής της έρευνας ζητήθηκαν στοιχεία από διακόσιες περίπου επιχειρήσεις. Το αποτέλεσμα της έρευνας ήταν ότι δεν υφίσταται αντικατάσταση του εσωτερικού ελεγκτή και αυτό διότι η σχέση των δύο ελέγχων παρουσιάζει μεγάλη αλληλεπίδραση.

Η αποτελεσματικότητα εσωτερικού – εξωτερικού ελέγχου διερευνήθηκε και από τους *Felix et al.* (2001). Για τους σκοπούς της έρευνας απεστάλησαν δύο ερωτηματολόγια σε εισηγμένες επιχειρήσεις του Χρηματιστηρίου της Αμερικής. Βασικό συμπέρασμα ήταν η συνεισφορά του ελέγχου στο κόστος του εξωτερικού ελέγχου. Όσο εντονότερη είναι η σχέση εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου και υπάρχει αμεσότητα και διάθεση για

ανταλλαγή στοιχείων, τόσο μπορεί να βοηθηθεί η πλευρά της διοίκησης, στη μείωση του κόστους του εξωτερικού ελέγχου.

Οι Goodwin και Kent (2006), διεξήγαγαν έρευνα σε επιχειρήσεις στην Αυστραλία, στέλνοντας ερωτηματολόγια και ζητώντας πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσίασαν την αναγκαιότητα για αυξημένη ποιότητα εξωτερικών ελέγχων τόσο από την πλευρά των ίδιων των οικονομικών οντοτήτων, όσο και από την Επιτροπή Ελέγχου για την αποτελεσματικότερη χρήση των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Προσέγγιση-Μεθοδολογία Έρευνας

3.1 Εισαγωγή

Αυτό το κεφάλαιο, αναφέρεται στη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στη παρούσα εμπειρική έρευνα. Στην αρχή, παρουσιάζεται το δείγμα της έρευνας και το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε, αναλύεται ο σκοπός της έρευνας και τέλος γίνεται παράθεση της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε.

3.2 Ερευνητικό Δείγμα

Για την διενέργεια της έρευνας επιλέχθηκαν κυρίως εισηγμένες εταιρείες, καθώς αυτές είναι υποχρεωμένες βάσει της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς να έχουν κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας, καθώς και τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από οντότητες, οι οποίες διαθέτουν υποχρεωτικά τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Η αποστολή των ερωτηματολογίων έγινε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Τέλος, να σημειωθεί πως το ποσοστό ανταπόκρισης των επιχειρήσεων ήταν χαμηλό σε σχέση με τα ερωτηματολόγια που στάλθηκαν.

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητικό εργαλείο για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας επισυνάπτεται στο Παράρτημα Α.

3.3 Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Μέσα από ενδελεχή εξέταση της διεθνούς βιβλιογραφίας δημιουργήθηκε ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, το οποίο έχει σχεδιαστεί με τρόπο ώστε να είναι κατανοητό και περιεκτικό, διευκολύνοντας την γρήγορη συμπλήρωσή του. Χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις βαθμολογικής κλίμακας Likert (πενταβάθμια κλίμακα), όπου οι ερωτηθέντες καλούνται να δηλώσουν την άποψή τους σε μια σειρά ερωτήσεων, επιλέγοντας τον αντίστοιχο βαθμό της κλίμακας. Αρχικά, εξετάζονται τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων. Ειδικότερα εξετάζεται το φύλο, η ηλικία, η θέση εργασίας, η εκπαίδευση και τα έτη εργασίας. Στη συνέχεια, διερευνάται η δραστηριότητα και η σημασία του εσωτερικού ελεγκτή. Έπειτα, οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν σε μια ομάδα ερωτήσεων που αφορά τη ποιότητα του έργου του εσωτερικού ελεγκτή. Το επόμενο κομμάτι έχει σχέση με την εκπαίδευση και την κατάρτιση των εσωτερικών ελεγκτών. Επιπλέον, εξετάζεται η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου και η τελευταία ομάδα ερωτήσεων έχει σχέση με τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σχέση των εσωτερικών ελεγκτών με τους εξωτερικούς.

3.4 Σκοπός Έρευνας

Σκοπός της έρευνας, ήταν η διερεύνηση των ανεξάρτητων μεταβλητών (παραγόντων), που επηρεάζουν τη δραστηριότητα του εσωτερικού ελέγχου (εξαρτημένη μεταβλητή). Συνεπώς, ο γενικός σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Οι επιμέρους στόχοι διατυπώνονται ως εξής:

1. Ποια είναι η ετήσια δραστηριότητα ενός εσωτερικού ελεγκτή;
2. Πότε κρίνεται αποτελεσματικό το έργο του εσωτερικού ελεγκτή;
3. Πόσο ικανοποιητική είναι η ομάδα υποστήριξης του εσωτερικού ελεγκτή;

4. Ποια είναι η επίδραση δημογραφικών χαρακτηριστικών (έτη προϋπηρεσίας, θέση εργασίας, εκπαίδευση) στις αντιλήψεις για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου;
5. Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη συνιστώσα του κινδύνου;

3.5 Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης Δεδομένων

Για την στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε η φόρμα του Google Forms και το Excel με τη βοήθεια των οποίων ερμηνεύονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το σύνολο των απαντημένων ερωτηματολογίων.

Συγκεκριμένα, από τα υποβληθέντα ερωτηματολόγια, οι απαντήσεις συγκεντρώθηκαν σε μορφή λογιστικού φύλλου (Excel) και εξήχθησαν τα δεδομένα, τόσο σε μορφή πινάκων όσο και σε μορφή γραφημάτων, τα οποία αναλύονται στη συνέχεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

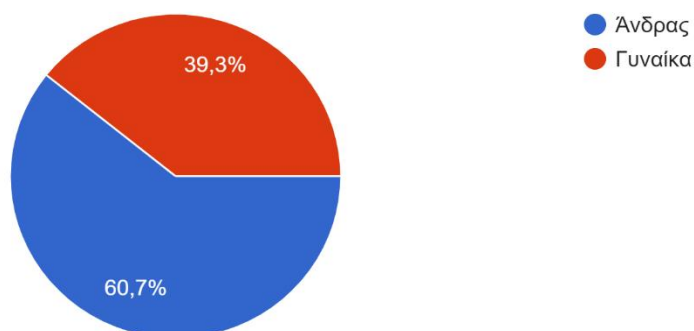
Αποτελέσματα Έρευνας

4.1 Περιγραφή Του Δείγματος

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 56 άτομα. Ειδικότερα, με την ερώτηση 1 εξετάζεται το φύλο των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στο παρακάτω διάγραμμα:

1-Φύλο

56 απαντήσεις

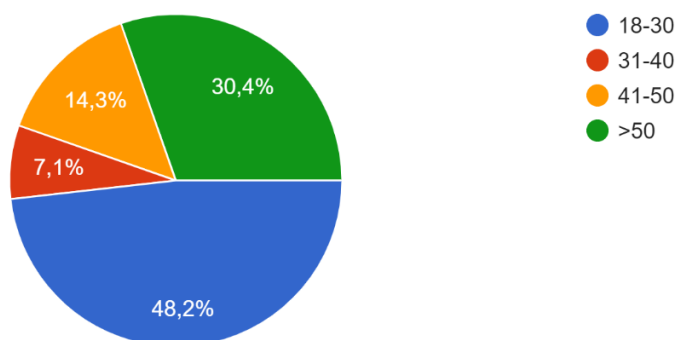

Διάγραμμα 1: Κατανομή του δείγματος ανάλογα το φύλο

Όπως διακρίνεται από το σύνολο του δείγματος 56 ατόμων, τα 34 άτομα (60,7%) είναι άνδρες και τα 22 άτομα (39,3%) είναι γυναίκες.

Στη συνέχεια, με την ερώτηση 2 διερευνάται η ηλικία των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα. Τα αποτελέσματα φαίνονται στο Διάγραμμα 2.

2-Ηλικία
56 απαντήσεις

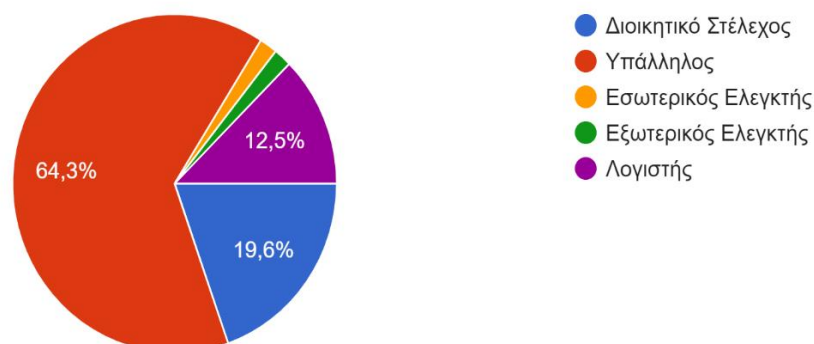

Διάγραμμα 2: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την ηλικία

Σχετικά με την ηλικία των συμμετεχόντων, το μεγαλύτερο ποσοστό (48,2%) και συγκεκριμένα 27 άτομα είναι μεταξύ των ηλικιών 18-30. Ενώ το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό (30,4%) αφορά ανθρώπους ηλικίας μεγαλύτερης των 50 ετών. Σε μικρότερα ποσοστά ακολουθούν οι ηλικίες 31-40 ετών (7,1%) και 41-50 ετών (14,3%).

Με την τρίτη ερώτηση εξετάζεται η θέση εργασίας των ατόμων που απάντησαν στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο και τα αποτελέσματα εμφανίζονται στο Διάγραμμα 3.

3-Θέση Εργασίας
56 απαντήσεις

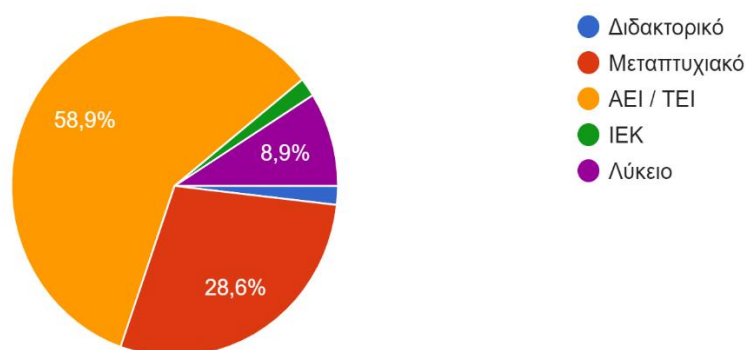
Διάγραμμα 3: Κατανομή του δείγματος σε θέσεις εργασίας

Όπως παρατηρείται στο παραπάνω διάγραμμα, το μεγαλύτερο ποσοστό 64,3% είναι υπάλληλοι, το 19,6% είναι διοικητικά στελέχη στο φορέα που εργάζονται, το 12,5% είναι λογιστές και μόλις το υπόλοιπο 3,6% αποτελείται από εξωτερικούς και εσωτερικούς ελεγκτές.

Στην τέταρτη ερώτηση, διερευνάται η εκπαίδευση που έχουν τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας έχουν όπως φαίνονται στο Διάγραμμα 4.

4-Εκπαίδευση

56 απαντήσεις

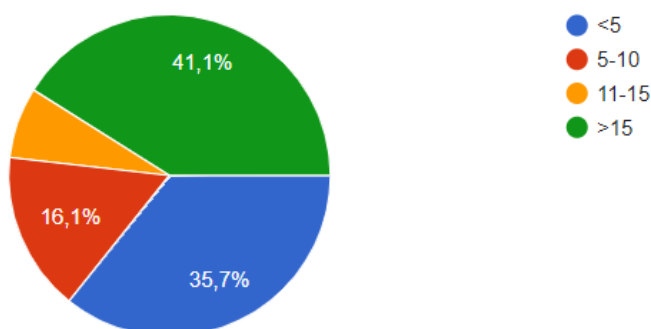
Διάγραμμα 4: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την εκπαίδευση

Σε ότι αφορά την εκπαίδευση των ατόμων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, παρατηρείται ότι η πλειοψηφία του δείγματος (58,9%) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, το 28,6% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος, το 8,9% έχουν ολοκληρώσει μόνο τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το 1,8% είναι απόφοιτοι ΙΕΚ και το 1,8% είναι κάτοχοι Διδακτορικού Τίτλου.

Στην πέμπτη ερώτηση, διερευνώνται τα έτη εργασίας που έχουν τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας έχουν όπως φαίνονται στο Διάγραμμα 5.

5-Έτη Εργασίας

56 απαντήσεις

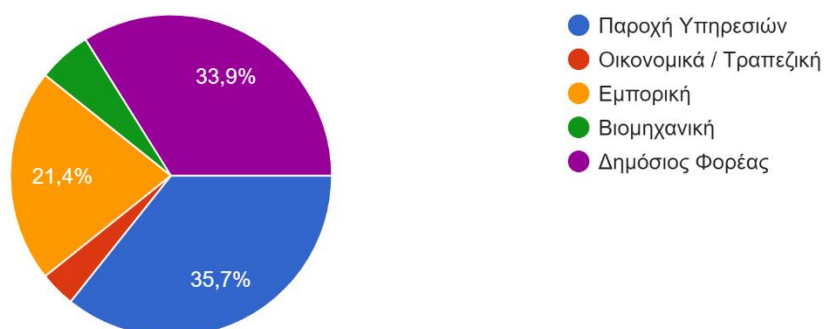
Διάγραμμα 5: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με τα έτη εργασίας

Σύμφωνα με το ανωτέρω διάγραμμα, η πλειοψηφία του δείγματος (41,1%) έχει προϋπηρεσία μεγαλύτερη από 15 έτη, το 35,7% είναι με προϋπηρεσία μικρότερη των 5 ετών, το 16,1% έχουν προϋπηρεσία 11-15 έτη και το 7,1% έχουν προϋπηρεσία από 5 έως 10 έτη.

Τέλος, με την έκτη ερώτηση εξετάζεται η κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης, που απασχολούνται οι συμμετέχοντες του ερωτηματολογίου. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 6).

6-Κύρια Δραστηριότητα Επιχείρησης

56 απαντήσεις

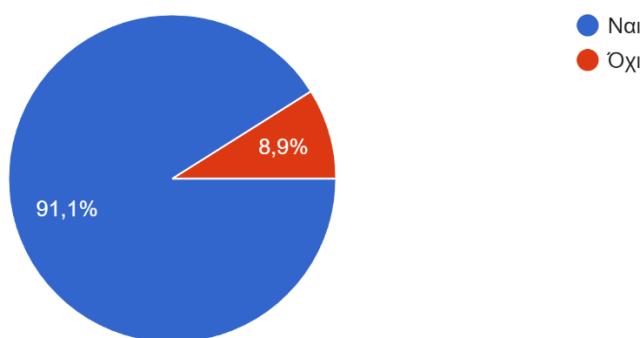

Διάγραμμα 6: Κατανομή του δείγματος ανάλογα με τη κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης που απασχολούνται.

Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα, το μεγαλύτερο ποσοστό (35,7%) απασχολείται σε επιχειρήσεις Παροχής Υπηρεσιών, ακολουθούν με ποσοστό 33,9% εργαζόμενοι σε Δημόσιους φορείς, με 21,4% εργαζόμενοι Εμπορικών επιχειρήσεων και με μικρότερα ποσοστά 5,4% σε Βιομηχανίες και 3,6% σε Τράπεζες.

Στην επόμενη ερώτηση, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν κατά τη δική τους άποψη η ύπαρξη τμήματος εσωτερικού ελέγχου και κατ' επέκταση η ύπαρξη εσωτερικών εκλεκτών στις επιχειρήσεις είναι αναγκαία. Τα αποτελέσματα των απαντήσεων παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

7-Θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη εσωτερικών ελεγκτών και τμήματος εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις;
56 απαντήσεις

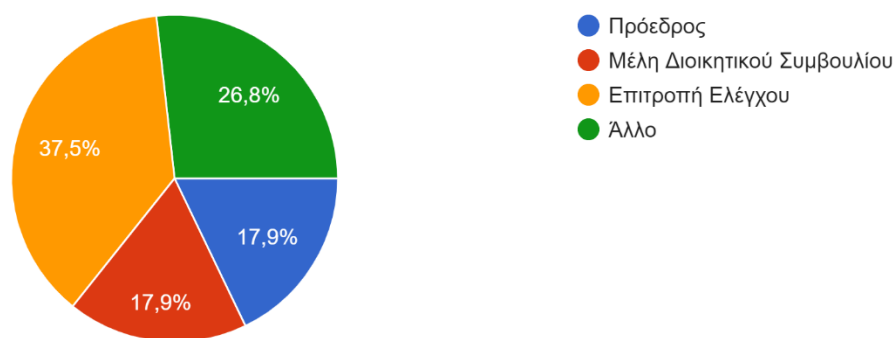
Διάγραμμα 7: Ανάγκη ύπαρξης εσωτερικών ελεγκτών και τμήματος εσωτερικού ελέγχου

Όπως είναι εύκολα διακριτό από το παραπάνω διάγραμμα το 91,1% και συγκεκριμένα οι 51 από τους 56 συμμετέχοντες απάντησαν, ότι θεωρούν αναγκαία την ύπαρξη εσωτερικών ελεγκτών και τμήματος εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις. Μόλις το 8,9% και συγκεκριμένα 5 συμμετέχοντες απάντησαν, ότι δεν θεωρούν απαραίτητη αυτή την ύπαρξη.

Στην επόμενη ερώτηση οι συμμετέχοντες, ρωτήθηκαν αν γνωρίζουν ή σε ποιον πιστεύουν ότι δίνει αναφορά το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο διάγραμμα 8.

8-Με βάση την ιεραρχική δομή του φορέα σας, σε ποιον αναφέρεται το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου;

56 απαντήσεις

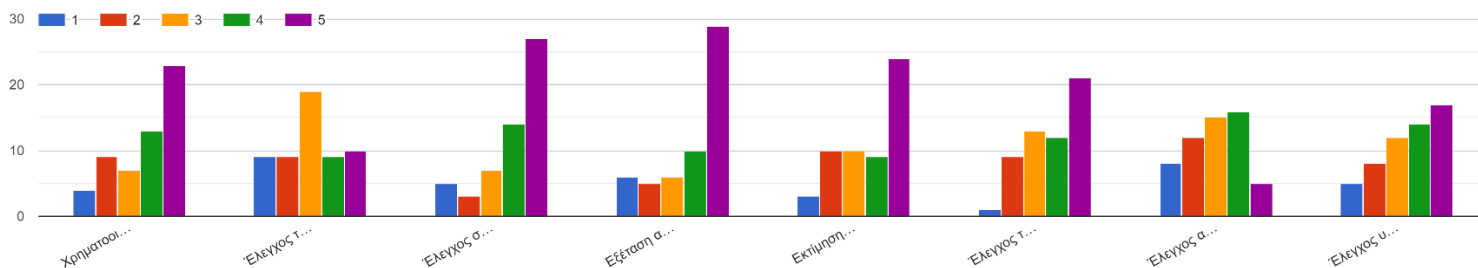

Διάγραμμα 8: Τμήμα στο οποίο αναφέρεται ο εσωτερικός έλεγχος

Σε αυτή την ερώτηση το 37,5% απάντησε, ότι το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου δίνει τις αναφορές του και εξαρτάται από την Επιτροπή Ελέγχου. Το 26,8% έδωσε την απάντηση Άλλο. Το 17,9% απάντησε στα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και το υπόλοιπο 17,9% στον Πρόεδρο.

Στην ένατη κατά σειρά ερώτηση του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν, ποια είναι η ετήσια δραστηριότητα ενός εσωτερικού ελεγκτή παραθέτοντας τους κάποιες ενδεικτικές δραστηριότητες ενός εσωτερικού ελεγκτή. Τα αποτελέσματα των απαντήσεων παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα και στους πίνακες ξεχωριστά.

9- Ποια πιστεύετε είναι η ετήσια δραστηριότητα ενός ελεγκτή ; (όπου "1"=σε μικρή κλίμακα έως "5"= πάρα πολύ)

Διάγραμμα 9: Ετήσια Δραστηριότητα Εσωτερικού Ελεγκτή

Ακολουθεί η περιγραφική στατιστική για το τμήμα του ερωτηματολογίου που εξετάζει ποια είναι η ετήσια δραστηριότητα του εσωτερικού ελεγκτή, τα αποτελέσματα της οποίας παρατίθενται στο Πίνακα 1. Ο αριθμός παρουσιάζει το συμμετέχον που επέλεξε τη συγκεκριμένη απάντηση και στη παρένθεση παρουσιάζεται το ποσοστό σε σχέση με το σύνολο των απαντήσεων.

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Χρηματοοικονομικός έλεγχος για τη δημοσίευση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων	4 - (7,14%)	9 - (16,07%)	7 - (12,50%)	13 - (23,21%)	23 - (41,08%)
Έλεγχος των πληροφοριακών συστημάτων	9 - (16,07%)	9 - (16,07%)	19 - (33,93%)	9 - (16,07%)	10 - (17,86%)
Έλεγχος συμμόρφωσης με νόμους ή κανόνες	5 - (8,93%)	3 - (5,36%)	7 - (12,50%)	14 - (25,00%)	27 - (48,21%)
Εξέταση απάτης	6 - (10,71%)	5 - (8,93%)	6 - (10,71%)	10 - (17,86%)	29 - (51,79%)
Εκτίμηση κινδύνου	3 - (5,36%)	10 - (17,86%)	10 - (17,86%)	9 - (16,07%)	24 - (42,85%)
Έλεγχος ταμείου-Λογαριασμών Όψεως-Απαιτήσεων-Γραμματίων	1 - (1,79%)	9 - (16,07%)	13 - (23,21%)	12 - (21,43%)	21 - (37,50%)
Έλεγχος Αποθήκης	8 - (14,29%)	12 - (21,43%)	15 - (26,79%)	16 - (28,56%)	5 - (8,93%)
Έλεγχος υποχρεώσεων	5 - (8,93%)	8 - (14,29%)	12 - (21,43%)	14 - (25,00%)	17 - (30,35%)

Πίνακας 1: Ετήσια Δραστηριότητα Εσωτερικού Ελεγκτή

Από τον ανωτέρω Πίνακα διαπιστώνουμε, ότι το 41,08% θεωρεί ότι ο εσωτερικός ελεγκτής ασχολείται πάρα πολύ με το χρηματοοικονομικό έλεγχο για τη δημοσίευση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, καθώς και το 23,21% ότι ασχολείται σε μεγάλη κλίμακα με αυτή τη δραστηριότητα. Το υπόλοιπο ποσοστό (35,71%) απάντησε καθόλου, σε μικρή κλίμακα και μέτρια κλίμακα.

Στη δεύτερη επιλογή, όσον αφορά τον έλεγχο των πληροφοριακών συστημάτων μόλις το 33,93% απάντησαν ότι ο εσωτερικός ελεγκτής ασχολείται κατά μεγάλο βαθμό με αυτή τη δραστηριότητα. Η πλειοψηφία (19 συμμετέχοντες με ποσοστό 33,93%) απάντησαν μέτρια κλίμακα ενώ από 9 συμμετέχοντες απάντησαν καθόλου και σε μικρή κλίμακα.

Για τον έλεγχο συμμόρφωσης με νόμους ή κανόνες το 73,21% θεωρούν ότι δίνεται ιδιαίτερη έμφαση από τον εσωτερικό ελεγκτή, ενώ το υπόλοιπο 26,79% έδωσαν απαντήσεις «Καθόλου» έως σε «Μέτρια Κλίμακα»

Για την εξέταση της απάτης από τον εσωτερικό ελεγκτή το 17,86% και 51,79% απάντησαν σε «Μεγάλη Κλίμακα» και «Πάρα Πολύ» αντίστοιχα.

Στην επιλογή εκτίμησης του κινδύνου το 58,92% απάντησαν σε «Μεγάλη Κλίμακα» και «Πάρα Πολύ» ενώ το υπόλοιπο 41,08% ότι ο εσωτερικός ελεγκτής ασχολείται από «Καθόλου» έως σε «Μέτρια Κλίμακα»

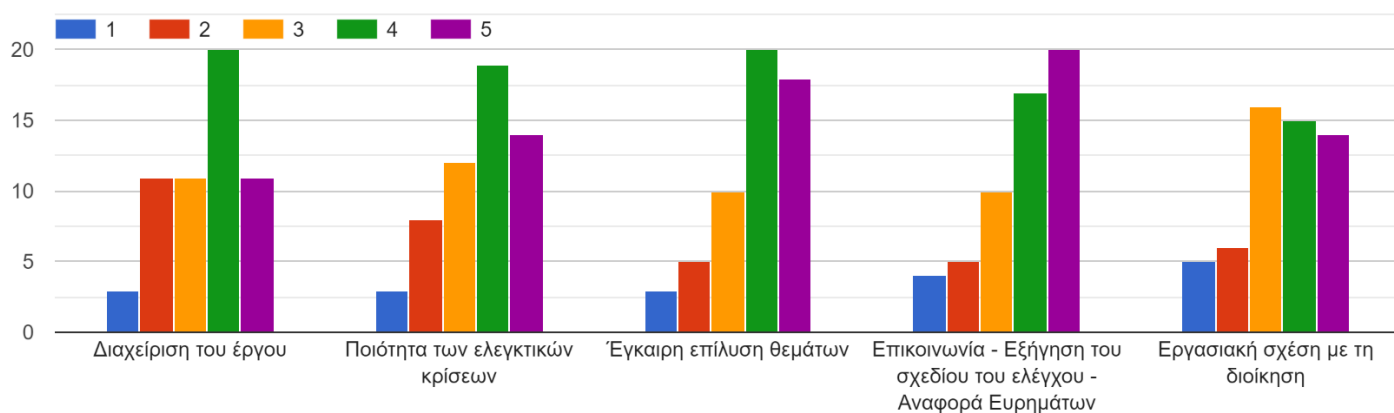
Για τον έλεγχο ταμείου-λογαριασμών όψεως-απαιτήσεων και γραμματίων το 37,50% απάντησαν «Πάρα Πολύ», το 21,43% απάντησε σε «Μεγάλη Κλίμακα», το 23,21% έδωσε την απάντηση σε «Μέτρια Κλίμακα», το 16,07% σε «Μικρή Κλίμακα» και το 1,79% «Καθόλου».

Για τον έλεγχο της αποθήκης μόλις το 37,49% συγκεντρωτικά απάντησαν «Πάρα Πολύ» και σε «Μεγάλη Κλίμακα» ενώ το εναπομείναν 62,51% θεωρεί ότι ο εσωτερικός ελεγκτής ασχολείται λίγο με αυτή τη δραστηριότητα.

Τέλος για τον έλεγχο των υποχρεώσεων το 30,35% απάντησε «Πάρα Πολύ», το 25% σε «Μεγάλη Κλίμακα», το 21,43% σε «Μέτρια Κλίμακα», το 14,29% σε «Μικρή Κλίμακα» και το 8,93% «Καθόλου».

Στην επόμενη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν πως θα έκριναν το έργο του εσωτερικού ελεγκτή αναφορικά με τη διαχείριση του, τη ποιότητα των ελεγκτικών κρίσεων, την έγκαιρη επίλυση των θεμάτων, την επικοινωνία – εξήγηση του σχεδίου του ελέγχου και της αναφοράς των ευρημάτων και τέλος την εργασιακή σχέση του εσωτερικού ελεγκτή με τη διοίκηση. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά όλες οι απαντήσεις. (όπου 1= «Πολύ Κακή» έως 5= «Πολύ Καλή»).

10-Πως θα κρίνατε το έργο του εσωτερικού ελεγκτή σχετικά με τα παρακάτω :

Διάγραμμα 10: Ποιότητα έργου εσωτερικού ελεγκτή

Για τη πρώτη συνιστώσα, η οποία αφορά το πως διαχειρίζεται ο εσωτερικός ελεγκτής το έργο που έχει να διεκπεραιώσει οι απαντήσεις παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα.

	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Διαχείριση του Έργου	3 - (5,36%)	11 - (19,64%)	11 - (19,64%)	20 - (35,72%)	11 - (19,64%)

Πίνακας 2α: Διαχείριση του Έργου από τον εσωτερικό ελεγκτή

Σύμφωνα με τον Πίνακα 2, βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό και συγκεκριμένα το 35,72% των συμμετεχόντων απάντησαν ότι εσωτερικός ελεγκτής διαχειρίζεται καλά το έργο που έχει να διεκπεραιώσει. Οι απαντήσεις «Κακή», «Μέτρια» και «Πολύ Καλή» έλαβαν το ίδιο ποσοστό επιλογής και συγκεκριμένα 19,64% αντίστοιχα. Τέλος το 5,36% απάντησε ότι ο εσωτερικός ελεγκτής δεν διαχειρίζεται σωστά το έργο του.

	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Ποιότητα των ελεγκτικών κρίσεων	3 - (5,36%)	8 - (14,29%)	12 - (21,42%)	19 - (33,93%)	14 - (25,00%)

Πίνακας 2β: Ποιότητα των ελεγκτικών κρίσεων

Και στη συγκεκριμένη συνιστώσα το μεγαλύτερο ποσοστό και συγκεκριμένα το 33,93% απάντησε ότι η κρίση του εσωτερικού ελεγκτή είναι καλή. Το 25,00% απάντησε ότι ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πολύ καλή κρίση των καταστάσεων και των γεγονότων που αντιμετωπίζει η επιχείρησή τους, το 21,42% έδωσε την απάντηση «Μέτρια», ενώ το 14,29% απάντησε «Κακή» και το 5,36% «Πολύ Κακή».

	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Έγκαιρη επίλυση θεμάτων	3 - (5,36%)	5 - (8,93%)	10 - (17,86%)	20 - (35,72%)	18 - (32,13%)

Πίνακας 2γ: Έγκαιρη επίλυση θεμάτων

Στην ερώτηση αν ο εσωτερικός ελεγκτής διαχειρίζεται και επιλύει έγκαιρα τα ζητήματα που προκύπτουν, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε «Καλή» διαχείριση και «Πολύ Καλή» διαχείριση με ποσοστά 35,72% και 32,13% αντίστοιχα. Το υπόλοιπο ποσοστό (32,15%) έδωσε απαντήσεις από πολύ κακή έως μέτρια.

	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Επικοινωνία - Εξήγηση του σχεδίου του ελέγχου - Αναφορά Ευρημάτων	4 - (7,14%)	5 - (8,93%)	10 - (17,86%)	17 - (30,35%)	20 - (35,72%)

Πίνακας 2δ: Επικοινωνία – Εξήγηση του σχεδίου του ελέγχου – Αναφορά Ευρημάτων

Σύμφωνα με το Πίνακα 2δ, ένα ποσοστό 35,72% απάντησε ότι ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πολύ καλή επικοινωνία, μπορεί και εξηγεί το σχέδιο που θα ακολουθήσει για την ολοκλήρωση του έργου του και αναφέρει ότι ευρήματα βρίσκει. Το 30,35% έδωσε την απάντηση «Καλή», το 17,86% απάντησε «Μέτρια», το 8,93% απάντησε «Κακή» και το 7,14% απάντησε «Πολύ Κακή».

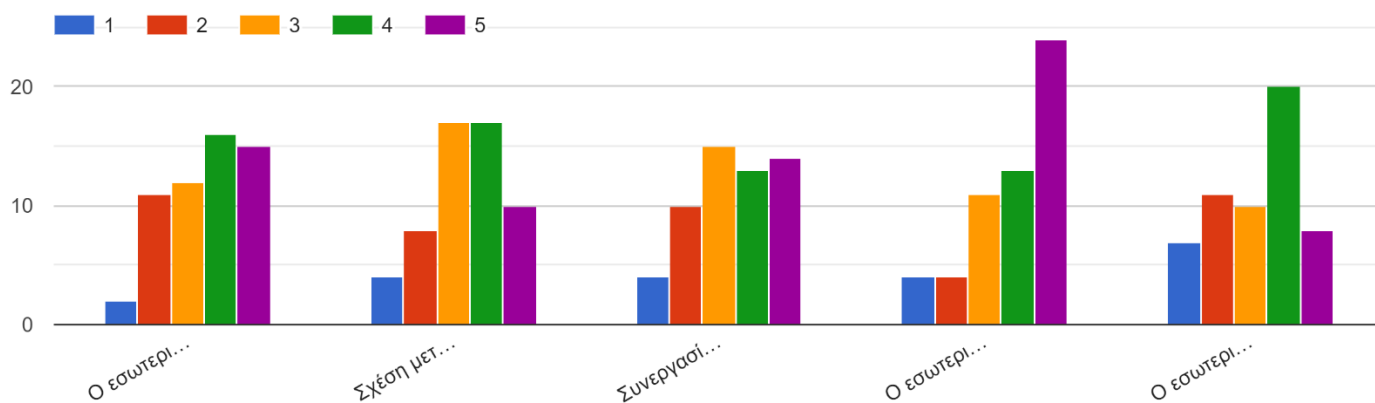
	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Εργασιακή σχέση με τη διοίκηση	5 - (8,93%)	6 - (10,72%)	16 - (28,56%)	15 - (26,79%)	14 - (25,00%)

Πίνακας 2ε: Εργασιακή σχέση με τη διοίκηση

Η τελευταία περίπτωση, όσον αφορά την εργασιακή σχέση του εσωτερικού ελεγκτή με τη διοίκηση, το μεγαλύτερο ποσοστό με 28,56% απάντησε ότι η εργασιακή σχέση είναι μέτρια, το 26,79% απάντησε ότι υπάρχει καλή εργασιακή σχέση, το 25,00% απάντησε πολύ καλή, ενώ το 10,72% απάντησε «Κακή» και τέλος το 8,93% απάντησε πολύ κακή.

Στην επόμενη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν πως κρίνουν την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελεγκτή αναφορικά με το αν δρα ανεξάρτητα και αμερόληπτα, πως είναι η σχέση του με τους υπόλοιπους υπαλλήλους, η συνεργασία του με τους εξωτερικούς ελεγκτές, αν έχει πρόσβαση σε όλα τα αρχεία και αν έχει συμβουλευτικό ρόλο και σε θέματα που αφορούν άλλα τμήματα. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά όλες οι απαντήσεις. (όπου 1= «Πολύ Κακή» έως 5= «Πολύ Καλή»).

11-Αποτελεσματικότητα Εσωτερικού Ελεγκτή

Διάγραμμα 11: Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελεγκτή

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Ο εσωτερικός ελεγκτής δρα ανεξάρτητα και αμερόληπτα	2 - (3,58%)	11 - (19,64%)	12 - (21,43%)	16 - (28,56%)	15 - (26,79%)

Πίνακας 3α: Ανεξαρτησία και αμεροληψία εσωτερικού ελεγκτή

Η πρώτη συνιστώσα η οποία εξετάζεται σχετικά με την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελεγκτή αφορά με το αν δρα ανεξάρτητα και αμερόληπτα. Οι συμμετέχοντες απάντησαν με ποσοστό 26,79% πάρα πολύ, το 28,56% απάντησε σε «Μεγάλη Κλίμακα», το 21,43% σε «Μέτρια Κλίμακα», το 19,64% σε «Μικρή Κλίμακα» και το 3,58% απάντησε «Καθόλου».

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Σχέση μεταξύ εσωτερικών ελεγκτών και υπόλοιπων υπαλλήλων	4 - (7,15%)	8 - (14,29%)	17 - (30,35%)	17 - (30,35%)	10 - (17,86%)

Πίνακας 3β: Σχέση εσωτερικού ελεγκτή - υπαλλήλων

Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελεγκτή και των υπαλλήλων το μεγαλύτερο ποσοστό συγκέντρωσαν οι απαντήσεις σε «Μέτρια Κλίμακα» και σε «Μεγάλη Κλίμακα» με 30,35% εξίσου. Το 17,86% απάντησε ότι έχουν πάρα πολύ καλές σχέσεις, ενώ το 14,29% απάντησε ότι οι σχέσεις τους δεν είναι τόσο καλές και το 7,15% ότι δεν υπάρχουν καθόλου σχέσεις μεταξύ τους.

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Συνεργασία εσωτερικών ελεγκτών με τους εξωτερικούς ελεγκτές	4 - (7,15%)	10 - (17,85%)	15 - (26,79%)	13 - (23,21%)	14 - (25,00%)

Πίνακας 3γ: Σχέση εσωτερικού – εξωτερικού ελεγκτή

Σχετικά με το πώς κρίνουν τη συνεργασία εσωτερικού και εξωτερικού ελεγκτή, η απάντηση με το μεγαλύτερο ποσοστό (26,79%) ήταν μέτρια. Ακολουθεί η πάρα πολύ καλή με ποσοστό 25%, η καλή με ποσοστό 23,21%, το 17,85% δήλωσαν κακή και το 7,15% δήλωσαν ότι δεν υπάρχει κάποια συνεργασία.

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πρόσβαση σε όλα τα αρχεία	4 - (7,15%)	4 - (7,15%)	11 - (19,64%)	13 - (23,21%)	24 - (42,85%)

Πίνακας 3δ: Πρόσβαση εσωτερικού ελεγκτή σε όλα τα αρχεία

Σχετικά με το αν ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πρόσβαση σε όλα τα αρχεία, το 42,85% απάντησε ότι έχει πρόσβαση σε οτιδήποτε χρειάζεται, το 23,21% έδωσε την απάντηση σε «Μεγάλη Κλίμακα» δηλώνοντας ότι υπάρχει πρόσβαση στα περισσότερα αρχεία, το 19,64% απάντησε σε «Μέτρια Κλίμακα» δηλώνοντας ότι υπάρχει περιορισμός, το 7,15% απάντησε σε «Μικρή Κλίμακα» και το 7,15% απάντησε «Καθόλου».

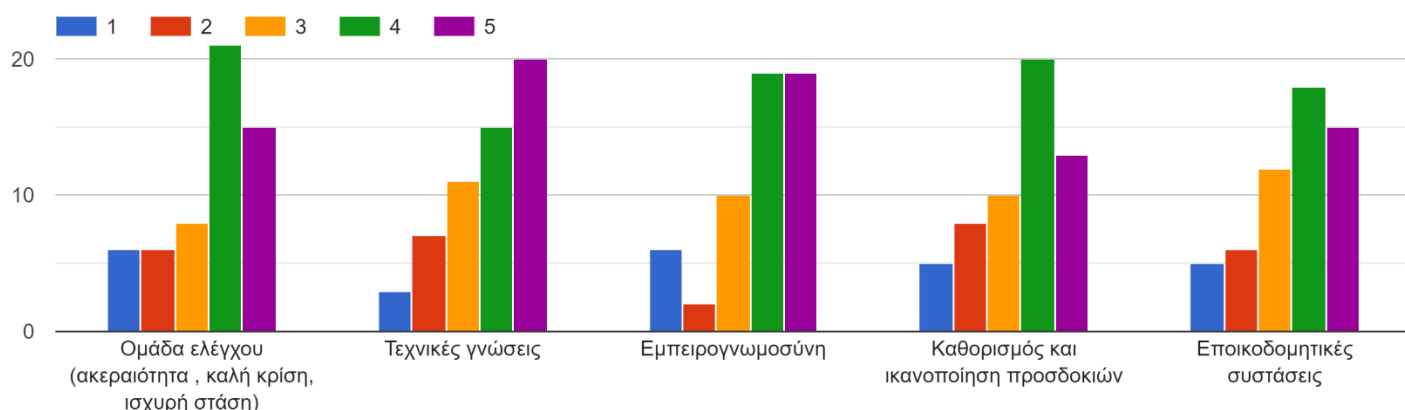
	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει συμβουλευτικό ρόλο και σε θέματα που αφορούν άλλα τμήματα	7 - (12,50%)	11 - (19,64%)	10 - (17,85%)	20 - (35,72%)	8 - (14,29%)

Πίνακας 3ε: Συμβουλευτικός ρόλος εσωτερικού ελεγκτή σε άλλα τμήματα

Σύμφωνα με τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, ένα μεγάλο ποσοστό (35,72%) απάντησε, ότι ο εσωτερικός ελεγκτής σε μεγάλη κλίμακα έχει συμβουλευτικό ρόλο σε άλλα τμήματα του εσωτερικού της επιχείρησης. Το 19,64% απάντησε σε «Μικρή Κλίμακα», το 17,85% απάντησε σε «Μέτρια Κλίμακα», το 14,29% απάντησε πάρα πολύ και το 12,50% απάντησε «Καθόλου».

Η επόμενη ερώτηση του ερωτηματολογίου αφορά την αποτελεσματικότητα της ομάδας συνεργατών του εσωτερικού ελεγκτή. Τα αποτελέσματα διακρίνονται στο παρακάτω διάγραμμα.

12-Πόσο ικανοποιητική είναι η ποιότητα των συνεργατών του εσωτερικού ελεγκτή;

Διάγραμμα 12: Αποτελεσματικότητα ομάδας συνεργατών εσωτερικού ελεγκτή

	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Ομάδα Ελέγχου (ακεραιότητα, καλή κρίση, ισχυρή στάση)	6 - (10,71%)	6 - (10,71%)	8 - (14,29%)	21 - (37,50%)	15 - (26,79%)

Πίνακας 4α: Αποτελεσματικότητα ομάδας ελέγχου

Σχετικά με την ομάδα ελέγχου του εσωτερικού ελεγκτή όσον αφορά την ακεραιότητα της, τη κρίση της και την ισχυρή στάση, οι συμμετέχοντες απάντησαν με ποσοστό 37,50% ότι είναι «Καλή», με 26,79% ότι είναι «Πολύ Καλή», με 14,29% ότι είναι «Μέτρια», και με ποσοστό 10,71% ότι είναι «Πολύ Κακή» και «Κακή» εξίσου.

	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Τεχνικές Γνώσεις	3 - (5,36%)	7 - (12,50%)	11 - (19,64%)	15 - (26,78%)	20 - (35,72%)

Πίνακας 4β: Τεχνικές γνώσεις ομάδας ελέγχου

Όσον αφορά τις τεχνικές γνώσεις που διαθέτουν οι συνεργάτες του εσωτερικού ελεγκτή, το μεγαλύτερο ποσοστό επέλεξε την απάντηση «Πολύ Καλή» με 35,72%, ακολουθεί με 26,78% η απάντηση «Καλή», το 19,64% απάντησε «Μέτρια», το 12,50% απάντησε «Κακή» και το 5,36% «Πολύ Κακή».

	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Εμπειρογνωμοσύνη	6 - (10,71%)	2 - (3,58%)	10 - (17,85%)	19 - (33,93%)	19 - (33,93%)

Πίνακας 4γ: Εμπειρογνωμοσύνη ομάδας ελέγχου

Σχετικά με την εμπειρογνωμοσύνη της ομάδας ελέγχου, η απάντηση «Πολύ Καλή» και «Καλή» συγκέντρωσε το 33,93% εξίσου, το 17,85% απάντησε «Μέτρια», το 3,58% απάντησε «Κακή» και το 10,71% απάντησε ότι η ομάδα ελέγχου διαθέτει «Πολύ Κακή» εμπειρογνωμοσύνη.

	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Καθορισμός και ικανοποίηση προσδοκιών	5 - (8,93%)	8 - (14,29%)	10 - (17,85%)	20 - (35,72%)	13 - (23,21%)

Πίνακας 4δ: Καθορισμός και ικανοποίηση προσδοκιών ομάδας ελέγχου

Η επόμενη συνιστώσα που κλήθηκαν να απαντήσουν οι συμμετέχοντες, αφορά τον καθορισμό και την ικανοποίηση των προσδοκιών από τους συνεργάτες του εσωτερικού ελεγκτή. Το 35,72% απάντησε ότι είναι «Καλή», το 23,21% ότι είναι «Πολύ Καλή», το 17,85% ότι είναι «Μέτρια», και το 14,29% και 8,93% απάντησαν «Κακή» και «Πολύ Κακή» αντίστοιχα.

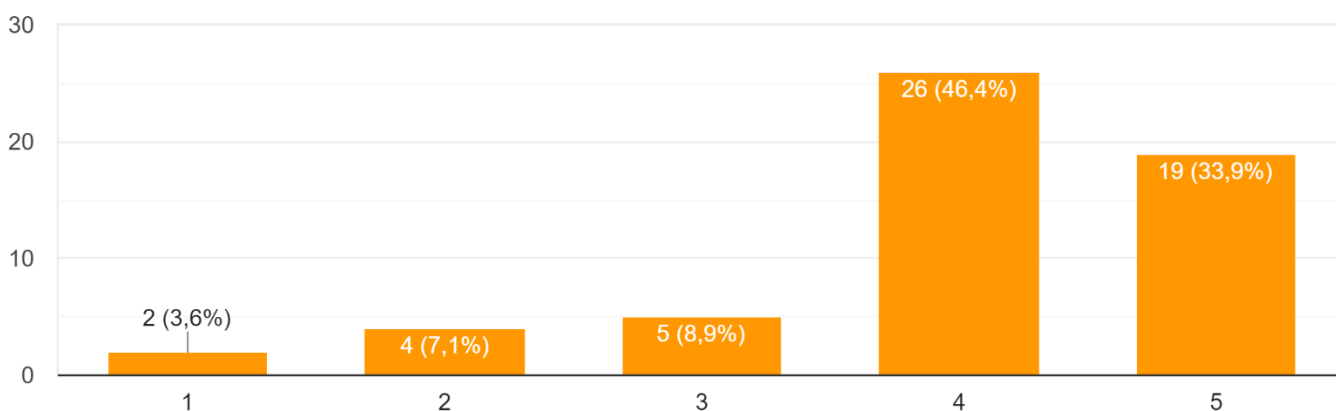
	Πολύ Κακή	Κακή	Μέτρια	Καλή	Πολύ Καλή
Επικοινωνιακές συστάσεις	5 - (8,93%)	6 - (10,71%)	12 - (21,43%)	18 - (32,14%)	15 - (26,79%)

Πίνακας 4ε: Επικοινωνιακές συστάσεις ομάδας ελέγχου

Τέλος αναφορικά με το αν οι συστάσεις της ομάδας ελέγχου είναι επικοινωνιακές και σε πιο βαθμό, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα. Οι περισσότερες απαντήσεις με 32,14% ήταν «Καλή», το 26,79% απάντησε «Πολύ Καλή», το 21,43% απάντησε «Μέτρια», το 10,71% απάντησε «Κακή» και τέλος το 8,93% απάντησε «Πολύ Κακή».

Στην επόμενη ερώτηση οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν θεωρούν απαραίτητη την εφαρμογή μιας τυποποιημένη διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα. Όπου 1=Καθόλου έως 5=Πάρα Πολύ.

13-Θεωρείται απαραίτητη την εφαρμογή, μιας τυποποιημένης διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου;
56 απαντήσεις

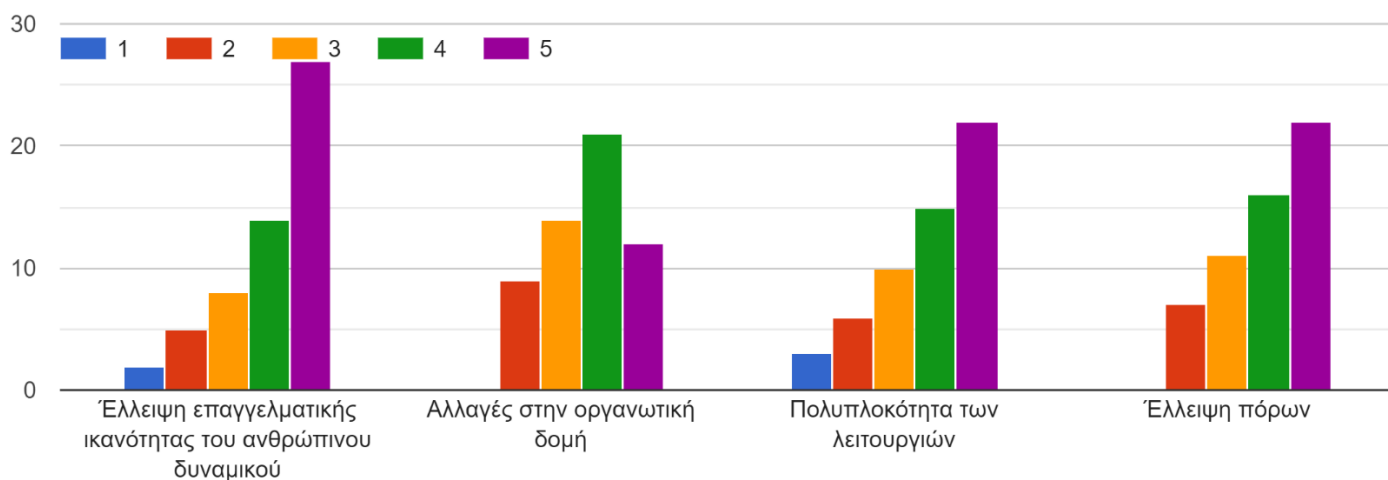

Διάγραμμα 13: Τυποποιημένη διαδικασία εκτίμησης κινδύνου

Σύμφωνα με τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, βλέπουμε ότι το 46,4% και το 33,9% απάντησαν ότι είναι «Πολύ» και «Πάρα Πολύ» αντίστοιχα, η εφαρμογή μιας τυποποιημένης διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου. Οι υπόλοιπες απαντήσεις έλαβαν μικρά ποσοστά. Το 8,9% απάντησε σε «Μέτρια Κλίμακα», το 7,1% απάντησε «Λίγο» και το 3,6% απάντησε «Καθόλου».

Στην επόμενη ερώτηση δόθηκαν κάποιοι παράγοντες και οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν κατά πόσο αυτοί οι παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν τη πιθανότητα αύξησης του κινδύνου σε μια επιχείρηση. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

14-Κατά πόσο οι παρακάτω παράγοντες, επηρεάζουν τις πιθανότητες αύξησης του κινδύνου;

Διάγραμμα 14: Παράγοντες που επηρεάζουν τη πιθανότητα αύξησης του κινδύνου

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Έλλειψη επαγγελματικής ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού	2 - (3,58%)	5 - (8,93%)	8 - (14,29%)	14 - (25,00%)	27 - (48,20%)

Πίνακας 5α: Έλλειψη επαγγελματικής ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού

Ο πρώτος παράγοντας που αναλύεται, είναι κατά πόσο η έλλειψη επαγγελματικής ικανότητας μπορεί να αυξήσει τις πιθανότητες εμφάνισης του κίνδυνου. Σύμφωνα με τον Πίνακα 5α, οι συμμετέχοντες απάντησαν με ποσοστό 48,20% ότι η μεταβλητή του κινδύνου επηρεάζεται πάρα πολύ από την έλλειψη επαγγελματικής ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού. Το 25,00% απάντησε ότι επηρεάζεται σε «Μεγάλη Κλίμακα», το 14,29% σε «Μέτρια Κλίμακα», το 8,93% σε «Μικρή Κλίμακα» ενώ μόλις το 3,58% απάντησε ότι η μεταβλητή του κινδύνου δεν επηρεάζεται «Καθόλου».

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Αλλαγές στην οργανωτική δομή	0	9 - (16,07%)	14 - (25,00%)	21 - (37,50%)	12 - (21,43%)

Πίνακας 5β: Αλλαγές στην οργανωτική δομή

Ο δεύτερος κατά σειρά παράγοντας που εξετάζεται, είναι οι αλλαγές που μπορεί να γίνονται στην οργανωτική δομή μια επιχείρησης κατά πόσο επηρεάζουν τη μεταβλητή του κινδύνου. Το μεγαλύτερο ποσοστό (37,50%) απάντησε ότι σε «Μεγάλη Κλίμακα» οι αλλαγές στην οργανωτική δομή μπορούν να επηρεάσουν τη πιθανότητα αύξησης του κινδύνου. Ακολουθεί με 25,00% η απάντηση σε «Μέτρια Κλίμακα», το 21,43% απάντησε ότι επηρεάζει «Πάρα Πολύ», το 16,07% απάντησε σε «Μικρή Κλίμακα», ενώ κανένας δεν απάντησε «Καθόλου».

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Πολυπλοκότητα των λειτουργιών	3 - (5,36%)	6 - (10,71%)	10 - (17,85%)	15 - (26,79%)	22 - (39,29%)

Πίνακας 5γ: Πολυπλοκότητα των λειτουργιών της επιχείρησης

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν κατά πόσο η πολυπλοκότητα των λειτουργιών μια επιχείρησης μπορεί να επηρεάσει τη μεταβλητή του κινδύνου. Το 39,29% απάντησε ότι επηρεάζεται «Πάρα Πολύ», το 26,79% απάντησε σε «Μεγάλη Κλίμακα», το 17,85% σε «Μέτρια Κλίμακα», το 10,71% σε «Μικρή Κλίμακα» και το 5,36% απάντησε ότι δεν επηρεάζει «Καθόλου».

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Έλλειψη πόρων	0	7 - (12,50%)	11 - (19,64%)	16 - (28,57%)	22 - (39,29%)

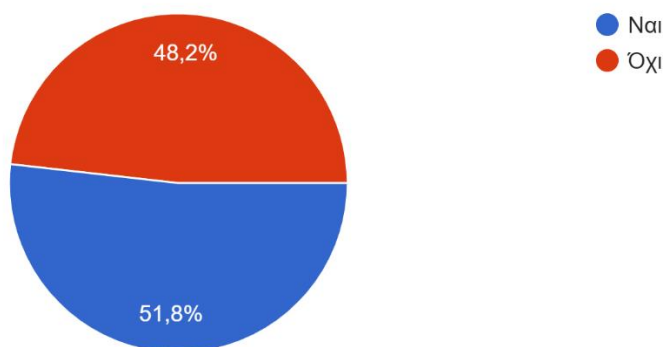
Πίνακας 5δ: Έλλειψη πόρων σε μία επιχείρηση

Ο τελευταίος παράγοντας που εξετάζεται αφορά την έλλειψη πόρων. Το 39,29% απάντησε ότι η έλλειψη πόρων σε μια επιχείρηση μπορεί να επηρεάσει «Πάρα Πολύ» τη πιθανότητα αύξησης του κινδύνου. Ακολουθεί με 28,57% η απάντηση σε «Μεγάλη Κλίμακα» και με 19,64% σε «Μέτρια Κλίμακα». Το 12,50% απάντησε σε «Μικρή Κλίμακα» ενώ κανένας δεν επέλεξε την απάντηση «Καθόλου».

Στην επόμενη ερώτηση οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν έχει πραγματοποιηθεί έλεγχος στο φορέα που εργάζονται από εξωτερικό ελεγκτή. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

15-Έχει πραγματοποιηθεί έλεγχος στο φορέα σας από εξωτερικό ελεγκτή;

56 απαντήσεις

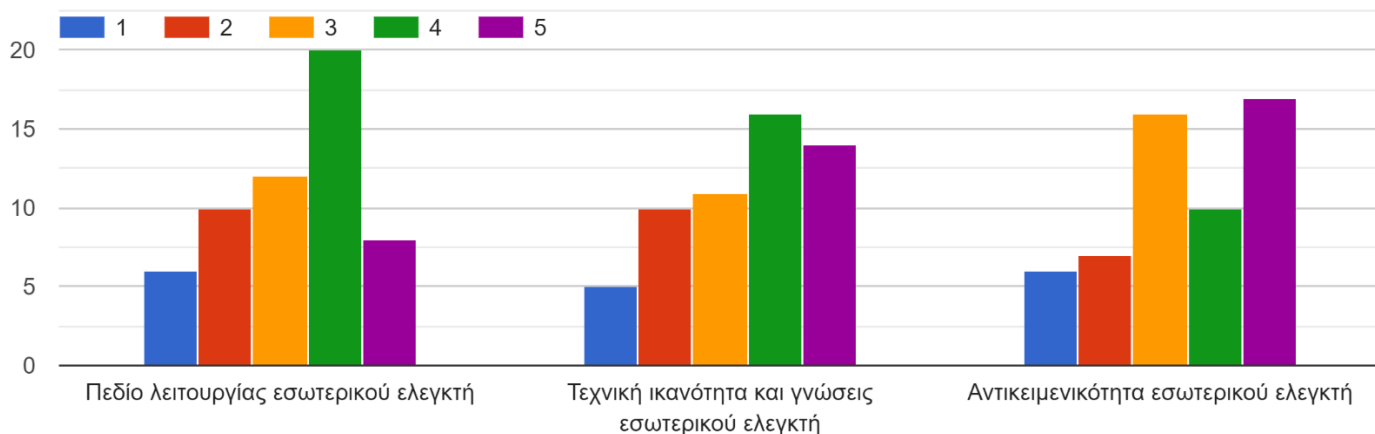

Διάγραμμα 15: Διενέργεια ελέγχου από εξωτερικό ελεγκτή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Διαγράμματος 15, παρατηρούμε ότι οι απαντήσεις είναι σχεδόν μοιρασμένες. Το 51,8% απάντησε ότι έχει διενεργηθεί έλεγχος από εξωτερικό ελεγκτή, ενώ το 48,2% απάντησε αρνητικά.

Στην τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν, κατά τη γνώμη τους και σύμφωνα με κάποιους συγκεκριμένους παράγοντες κατά πόσο επηρεάζεται η γνώμη και η εμπιστοσύνη ενός εξωτερικού ελεγκτή στο έργο που έχει διενεργήσει ο εσωτερικός ελεγκτής. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

16- Κατά πόσο πιστεύετε ένας εξωτερικός ελεγκτής λαμβάνει υπόψιν του, τα παρακάτω:

Διάγραμμα 16: Παράγοντες που επηρεάζουν την εμπιστοσύνη του εξωτερικού ελεγκτή στο έργο του εσωτερικού ελεγκτή.

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Πεδίο λειτουργίας εσωτερικού ελεγκτή	6 - (10,71%)	10 - (17,85%)	12 - (21,43%)	20 - (35,72%)	8 - (14,29%)

Πίνακας 6α: Πεδίο λειτουργίας εσωτερικού ελεγκτή

Ο πρώτος παράγοντας που εξετάζεται είναι το πεδίο λειτουργίας του εσωτερικού ελεγκτή. Στην ερώτηση λοιπόν κατά πόσο ο εξωτερικός ελεγκτής λαμβάνει υπόψιν του αυτό το παράγοντα ώστε να κρίνει και το έργο του εσωτερικού ελεγκτή, οι συμμετέχοντες απάντησαν με 35,72% σε «Μεγάλη Κλίμακα», ακολουθεί με 21,43% σε «Μέτρια Κλίμακα», με 17,85% σε «Μικρή Κλίμακα», ενώ μόλις το 14,29% απάντησε «Πάρα Πολύ» και το 10,71% έδωσε την απάντηση «Καθόλου».

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Τεχνική ικανότητα και γνώσεις εσωτερικού ελεγκτή	5 - (8,93%)	10 - (17,85%)	11 - (19,64%)	16 - (28,58%)	14 - (25,00%)

Πίνακας 6β: Τεχνική ικανότητα και γνώσεις εσωτερικού ελεγκτή

Ο δεύτερος κατά σειρά παράγοντας είναι η τεχνική ικανότητα και οι γνώσεις του εσωτερικού ελεγκτή, αν και κατά πόσο επηρεάζουν την εμπιστοσύνη του εξωτερικού ελεγκτή. Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων απάντησε σε «Μεγάλη Κλίμακα» με 28,58% και «Πάρα Πολύ» με 25,00%. Το 19,64% απάντησε σε «Μέτρια Κλίμακα», το 17,85% σε «Μικρή Κλίμακα» και μόλις το 8,93% απάντησε «Καθόλου».

	Καθόλου	Μικρή Κλίμακα	Μέτρια Κλίμακα	Μεγάλη Κλίμακα	Πάρα Πολύ
Αντικειμενικότητα εσωτερικού ελεγκτή	6 - (10,71%)	7 - (12,50%)	16 - (28,58%)	10 - (17,85%)	17 - (30,36%)

Πίνακας 6γ: Αντικειμενικότητα εσωτερικού ελεγκτή

Ο τελευταίος κατά σειρά παράγοντας, έχει να κάνει με το βαθμό αντικειμενικότητας με τον οποίο εκτελεί το έργο του ο εσωτερικός ελεγκτής. Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων με 30,36% απάντησε ότι ο εξωτερικός ελεγκτής λαμβάνει υπόψιν του «Πάρα Πολύ» την αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελεγκτή. Το 28,58% απάντησε σε «Μέτρια Κλίμακα», ακολουθεί η απάντηση σε «Μεγάλη Κλίμακα» με 17,85%, το 12,50% απάντησε σε «Μικρή Κλίμακα» και τέλος το 10,71% απάντησε ότι ο εξωτερικός ελεγκτής δεν επηρεάζεται καθόλου με το αν είναι αντικειμενικός ή όχι ο εσωτερικός ελεγκτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο Συμπεράσματα-Συζήτηση

5.1 Συμπεράσματα Θεωρητικής και Ερευνητικής Προσέγγισης

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας το 91,1% του δείγματος υποστηρίζει ότι πλέον είναι επιτακτική, η ύπαρξη εσωτερικών ελεγκτών και τμήματος εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις. Το αποτέλεσμα αυτό, είναι σύμφωνο και με αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών, όπως του Wallace (1984), ο οποίος, μέσα από τη δική του μελέτη διαπίστωσε ότι υπάρχει μεγαλύτερος βαθμός εξάρτησης και αναγκαιότητας των εσωτερικών ελεγκτών με τη πάροδο των χρόνων. Ίδια αποτελέσματα εξήγαγαν και οι Ταχυνάκης και Ζαφυράκου (2007), καθώς παρουσίασαν στη μελέτη τους πόσο χρήσιμος και απαραίτητος έχει καταστεί τη σημερινή εποχή ο εσωτερικός έλεγχος.

Όσον αφορά τα αποτελέσματα της μελέτης, σχετικά με την ετήσια δραστηριότητα του εσωτερικού ελεγκτή, παρατηρούμε, ότι η κύρια ασχολία του αφορά την εξέταση της απάτης. Η επιλογή αυτή συγκέντρωσε ένα ποσοστό 51,79% ως κύρια ασχολία του εσωτερικού ελεγκτή. Εξίσου μεγάλα ποσοστά συγκέντρωσαν οι δραστηριότητες: έλεγχος συμμόρφωσης με τους νόμους ή κανόνες, η εκτίμηση του κινδύνου και ο χρηματοοικονομικός έλεγχος για τη δημοσίευση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Οι υπόλοιπες δραστηριότητες που είχαν οριστεί στο ερωτηματολόγιο, συγκέντρωσαν μικρότερα ποσοστά με τους συμμετέχοντες να θεωρούν, ότι αυτές οι δραστηριότητες δεν έχουν τόσο κύριο ρόλο στο έργο του εσωτερικού ελεγκτή αλλά είναι περισσότερο συμπληρωματικές.

Σχετικά με τις ερωτήσεις για το έργο που παράγει ο εσωτερικός ελεγκτής, οι συμμετέχοντες έκριναν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές που απασχολούν οι επιχειρήσεις, διαχειρίζονται σωστά το έργο που έχουν να διεκπεραιώσουν. Επίσης σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν η ποιότητα των ελεγκτικών τους κρίσεων κρίνεται αρκετά ικανοποιητική, με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά. Στα ίδια επίπεδα κυμαίνεται και η έγκαιρη επίλυση των θεμάτων που έχουν να αντιμετωπίσουν καθώς και οι επικοινωνιακές τους δεξιότητες. Τέλος στην εργασιακή σχέση με τη διοίκηση τα ποσοστά στις απαντήσεις ήταν μοιρασμένα. Η απάντηση με το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν η μέτρια εργασιακή σχέση με τη διοίκηση. Στην έρευνα τους οι Cohen και Sayag (2010)

είχαν υποστηρίξει ότι η στήριξη της διοίκησης είναι ένας βασικός παράγοντας αποτελεσματικής λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.

Σχετικά με την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελεγκτή και αν αυτός πρέπει να δρα ανεξάρτητα και αμερόληπτα τα αποτελέσματα ήταν θετικά, συμφωνώντας με την έρευνα των Cohen και Sayag (2010), οι οποίοι υποστήριξαν ότι είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τη παρουσίαση αξιόπιστων πληροφοριών. Όσον αφορά τις σχέσεις των εσωτερικών ελεγκτών με τους υπόλοιπους υπαλλήλους αλλά και με τους εξωτερικούς ελεγκτές, κρίνονται μέτριες έως καλές σύμφωνα με τις απαντήσεις. Οι Felix et al (2001), υποστήριξαν ότι όσο πιο καλή είναι η σχέση εσωτερικών – εξωτερικών ελεγκτών, τόσο μπορεί να βοηθηθεί και η διοίκηση και να υπάρχει ένα επιθυμητό αποτέλεσμα.

Σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ομάδας συνεργατών του εσωτερικού ελεγκτή, όσον αφορά την ακεραιότητα, τη καλή κρίση, την ισχυρή στάση, τις τεχνικές γνώσεις, την εμπειρογνομosύνη, την ικανοποίηση των προσδοκιών και τις εποικοδομητικές συστάσεις, τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου παρουσιάζουν ενθαρρυντικά δείγματα. Σε όλες αυτές τις συνιστώσες οι σχέσεις παρουσιάζονται καλές. Σύμφωνα και με τη μελέτη των Zhang et al. (2007), υποστήριξαν ότι πρέπει να υπάρχει ένα άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό ώστε να είναι θετική η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου.

Στην ερώτηση για την εφαρμογή μια τυποποιημένης διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου ένα ποσοστό 80,30%, απάντησε ότι είναι απαραίτητη η ύπαρξη της. Ίδια αποτελέσματα παρουσίασαν στη μελέτη τους και οι Sarens και De Beelde (2006).

Στην ερώτηση κατά πόσο η έλλειψη επαγγελματικής ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού, αλλαγές στην οργανωτική δομή, η πολυπλοκότητα των λειτουργιών της επιχείρησης και η έλλειψη πόρων μπορούν να αυξήσουν τη πιθανότητα του κινδύνου, οι απαντήσεις έδειξαν ότι όλοι αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν ιδιαίτερα τη μεταβλητή του κινδύνου και συνεπώς τη λειτουργία της επιχείρησης. Τα αποτελέσματα αυτά συνάδουν με τη μελέτη των Doyle et al. (2006), οι οποίοι ανέφεραν τα ίδια προβλήματα. Επίσης οι Ashbaugh – Skaiife et al. (2007), στη μελέτη τους με το ίδιο ερώτημα παρουσίασαν ότι επιχειρήσεις με σύνθετες λειτουργικές διαδικασίες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερα ποσοστά κινδύνου.

Στη τελευταία ερώτηση αναφορικά με το αν ο εξωτερικός ελεγκτής λαμβάνει υπόψιν του το πεδίο λειτουργίας του εσωτερικού ελεγκτή, τη τεχνική ικανότητα και τις γνώσεις του εσωτερικού ελεγκτή και την αντικειμενικότητα του, οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι αυτό γίνεται σε μεγάλη κλίμακα. Τα αποτελέσματα είναι σύμφωνα με τις μελέτες των Ward και Robinson (1980), οι οποίοι ανέφεραν ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές κρίνουν και αξιολογούν τους εσωτερικούς ελεγκτές πάνω σε αυτές τις συνιστώσες. Επίσης ο Brown (1983) στη μελέτη του ζήτησε από τους εξωτερικούς ελεγκτές να αξιολογήσουν την εμπιστοσύνη που έλαβαν από το έργο των εσωτερικών ελεγκτών, δείχνοντας ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές λαμβάνουν υπόψιν τους διάφορα χαρακτηριστικά του τρόπου εργασίας και συμπεριφοράς του εσωτερικού ελεγκτή. Ο Schneider (1984), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές αξιολογούν «την εργασία που εκτελέστηκε» ακολουθούμενο από την «ικανότητα» και την «αντικειμενικότητα».

Τέλος ένα σημαντικό συμπέρασμα είναι η θετική τάση του προσωπικού να υιοθετεί τεχνολογικές και σύγχρονες τεχνικές ώστε να ξεπεραστούν οι δυσκολίες εφαρμογής μέσω του επαναπροσδιορισμού και του προγραμματισμού των στόχων ενός οργανισμού. Ο εσωτερικός έλεγχος στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή μπορεί να αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα, με τη ύπαρξη ωστόσο κατάλληλης εκπαίδευσης του προσωπικού (Lois *et al.* 2020).

5.2 Περιορισμοί-Προτάσεις

Από την εμπειρική αυτή έρευνα προέκυψαν σημαντικά συμπεράσματα, τα οποία όμως πρέπει να ερμηνευτούν λαμβάνοντας υπόψη κάποιους περιορισμούς. Ο βασικότερος περιορισμός έγκειται στο γεγονός ότι τα δεδομένα που συλλέχθηκαν ήταν περιορισμένα, ώστε ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου να είναι σύντομος και τα ποσοστά ανταπόκρισης του να είναι τα μέγιστα δυνατά. Περιορισμένος ήταν, επίσης, και ο αριθμός των απαντηθέντων ερωτηματολογίων, παρόλο που στάλθηκε ηλεκτρονικά σε πολλούς φορείς. Επιπλέον, οι ερωτηθέντες διατυπώνουν την άποψή τους όπως οι ίδιοι την αντιλαμβάνονται, η οποία ενδεχομένως να διαφέρει από αυτό που πραγματικά συμβαίνει. Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι τα ποσοστά στη «κλίμακα μέτρια», συγκέντρωσαν μεγάλο ποσοστό επιλογής δηλώνει αναποφασιστικότητα, στερώντας έτσι από την έρευνα, ειλικρινείς απόψεις που πολύ πιθανόν να επηρέαζαν την εγκυρότητα και αξιοπιστία των αποτελεσμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- ❖ Βελέντζας, Γ. Καρταλής, Ν. και Μπρώνη, Γ. (2013), «Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος», Εκδόσεις: Ius
- ❖ Γρηγοράκου Θ. (1989), «Γενικές Αρχές Ελεγκτικής», Εκδόσεις: ΣΟΛ, Αθήνα.
- ❖ Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», Εκδόσεις: Business Plus A.E., Πειραιάς
- ❖ Νεγκάκης Χ. & Ταχυνάκης Π. (2013), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου», Εκδόσεις: Διπλογραφία, Αθήνα.
- ❖ Παπαστάθης Π. (2003), «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) και η Πρακτική Εφαρμογή του», Εκδόσεις: Παπαστάθης Παντελής, Αθήνα.
- ❖ Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2012), «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου», εκδόσεις Κόντου
- ❖ Ταχυνάκη, Π. & Ζαφουράκου Η. (2007), «The Internal Audit Of The Greek Companies: Empirical Evidence», Εκδόσεις: «SPOUDAI», Vol. 57, No 1, pp. 58-79
- ❖ Τσακλάγκανος, Α. (2005). «Ελεγκτική», Εκδόσεις: Αφοί Κυριακίδη ΑΕ, Θεσσαλονίκη.
- ❖ Τσακλάγκανος Α.(2001), «Ελεγκτική», Εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- ❖ Arens, A.A. and Loebbecke, J.K. (1991), «Auditing: An Integrated Approach, Prentice-Hall International», Englewood Cliffs, NJ.
- ❖ Ashbaugh-Skaife, H., Collins, DW., Kinney, WR., & Lafond, R. (2009), «The Effect of SOX Internal Control Deficiencies on Firm Risk and Cost of Equity, Journal of Accounting Research», Vol. 47, No. 1, pp. 1-43.
- ❖ Ashbaugh-Skaife, H., Collins, DW., & Kinney WR (2007), «The discovery and reporting of internal control deficiencies prior to SOX-mandated audits, Journal of Accounting and Economics», Volume 44, Issues 1–2, pp. 166-192.

- ❖ Baude, J. (1996), «Ελεγκτική – Λογιστικοί Έλεγχοι και Πραγματογνωμοσύνη», Β' τόμος, Αθήνα.
- ❖ Berry, L. (1984), «Coordinating Total Audit Coverage: Trends and Practices», IIA Inc., Altamonte Springs, FL.
- ❖ Brown R.P. (1983). «Independent auditor judgment in the evaluation of internal audit functions», *Journal of Accounting Research*, 2.
- ❖ Carmichael, D.R., Willingham, J.J. and Schaller, C.A. (1996), «Auditing Concepts and Methods: A Guide to Current Theory and Practice», McGraw-Hill, New York, NY.
- ❖ Cheng, M., Dhaliwal, D., & Zhang, Y. (2013), «Does investment efficiency improve after the disclosure of material weaknesses in internal control over financial reporting?», *Journal of Accounting and Economics*, Volume 56, Issue1, pp. 1-18.
- ❖ Cohen, A., & Sayag, G. (2010), «The Effectiveness of Internal Auditing: An Empirical Examination of its Determinants in Israeli Organisations, *Australian Accounting Review*», Volume20, Issue 3, pp. 296-307.
- ❖ Collier, P.M., Berry, A.J., & Burke, G.T. (2006), «Risk and Management Accounting: Best practice guidelines for Enterprise-Wide Internal Control Procedures», Elsevier Ltd Editions, Great Britain.
- ❖ Costouros, G.J., «Auditing in the Athenian State of the Golden Age", *The Accounting Historian's Journal*», Spring 1978, pp. 41-50.
- ❖ Doyle, J., Ge, W., & McVay, S. (2006), «Determinants of weaknesses in internal control over financial reporting», *Journal of Accounting and Economics* 44 pp. 193–223.
- ❖ Drogalas, G., Petridis, K., Petridis, N. and Zografidou, E. (2020). “Valuation of the internal audit mechanisms in the Decision Support department of the Local Government Organizations using mathematical programming”, 294, pp. 267-280. *Annals of Operations Research*, 10.1007/s10479-020-03537-4
- ❖ Ettredge, M., Reed, M. and Stone, M. (2000). «An examination of substitution among monitoring devices: the case of internal and external audit expenditures», *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 15(1), pp. 57-79.

- ❖ Felix, W., Gramling, A. and Maletta, M. (2001). «The Contribution of Internal Audit as a Determinant of External Audit Fees and Factors Influencing This Contribution», *Journal of Accounting Research*, 39(3), pp. 513 – 534.
- ❖ Feng, M., Li, C, & McVay, S. (2009), «Internal control and management guidance», *Journal of Accounting and Economics*, Volume 48, Issues 2–3, pp.190-209.
- ❖ Grier, E. (1934), «Accounting in the Zenon Papyri, Columbia University Press», New York..
- ❖ Goodwin-Stewart J., Kent P. (2006), «Relation between external audit fees, audit committee characteristics and internal audit», *Volume46, Issue 3*, pp. 387-404.
- ❖ Harrison, W., Horngren, Ch., Thomas, C., (2015), «Χρηματοοικονομική λογιστική», μετάφραση Λειβαδίτης Ι., Εκδόσεις: Πασχαλίδης.
- ❖ Hogan, CE., & Wilkins, MS. (2008), «Evidence on the Audit Risk Model: Do Auditors Increase Audit Fees in the Presence of Internal Control Deficiencies?», *School of Business Faculty Research*, Volume 25, Issue1, pp.219-242.
- ❖ Jones, E. (1981), «Accountancy and the British Economy 1840-1980: The Evolution of Ernst and Whinney», B.T. Batsford, London.
- ❖ Koutoupis, A., Pazarskis, M. and Drogalas, G. (2018). «Auditing Corporate Governance Statements in Greece – The role of Internal Auditors», *Corporate Governance: The international journal of business in society*, 18(5), pp. 1007-1020.
- ❖ Lois, P., Drogalas, G., Petridis, K. and Doulreridis, K. (2020). «Critical variables in the implementation of risk-based internal audit: A theoretical and empirical investigation on Greek companies», *Journal of Operational risk*, 15(4), pp.15-36.
- ❖ Lois, P., Drogalas, G., Karagiorgos, A. and Tsikalakis, K. (2020). The contribution of internal audit in the digital era. Opportunities, risks and challenges, *EuroMed Journal of Business*, 15(2), pp. 205-217.
- ❖ Mautz, R. (1984). «Internal and external auditors: how do they relate?», *Corporate Accounting*, 3(4), pp.56-58.
- ❖ Parker, R.H. (1986) «The Development of the Accountancy Profession in Britain to the Early Twentieth Century», *The Academy of Accounting Historians*.

- ❖ Reinstein, A., Lander, G. H. and Gavin, T.A. (1994). «The External Auditor's Consideration of the Internal Audit Function», *Managerial Auditing Journal*, 9(7), pp. 29-36.
- ❖ Sarens, G., & De Beelde, I., (2006) «Internal auditors' perception about their role in risk management: A comparison between US and Belgian companies», *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21 Issue: 1, pp.63-80.
- ❖ Schneider, A. (1984), «Modelling external auditors' evaluations of internal auditing», *Journal of Accounting Research*, Vol. 22 No. 2, pp. 65-78.
- ❖ Tiessen, P. and Colson, R.H. (1990), «External auditor reliance on internal audit», *Journal of Internal Auditing*, Vol. 5 No. 3, pp. 10-22.
- ❖ Wallace W. (1984). «Time Series Analysis of the Effect of Internal Audit Services on External Audit Fees», IIA Inc., Altamonte Springs FL.
- ❖ Ward, D. D. and Robinson, J.C. (1980). «Reliance on internal auditors», *Journal of Accountancy*.
- ❖ Zhang Y., Zhou J., & Zhou N. (2007), «Audit committee quality, auditor independence, and internal control weaknesses», *Journal of Accounting and Public Policy*, Volume 26, Issue 3, pp. 300-327.

Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο

Αγαπητοί κύριοι/ες

Σας παρακαλούμε να αφιερώσετε λίγα λεπτά για τη συμπλήρωση του παρακάτω ερωτηματολογίου, το οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τη διεξαγωγή έρευνας στα πλαίσια διπλωματικής εργασίας του Π.Μ.Σ. στην Φορολογική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων του ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.

Το παρόν ερωτηματολόγιο σχετίζεται με τον εσωτερικό έλεγχο στις επιχειρήσεις και την αλληλεπίδραση του με τον εξωτερικό έλεγχο.

Η συμπλήρωσή του ερωτηματολογίου από εσάς δεν είναι υποχρεωτική· ωστόσο, καθίσταται απαραίτητη για την επιτυχημένη ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας. Παρακαλούμε να απαντήσετε με ειλικρίνεια σε όλες τις ερωτήσεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις. Οι απαντήσεις σας είναι αυστηρά ανώνυμες και δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς πέρα από αυτούς της έρευνας.

Τζιτζίνιας Παναγιώτης

Τελεειόφοιτος του Π.Μ.Σ στην Φορολογική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων του ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

e-mail: mtf20035@uom.edu.gr

1-Φύλο *

- Άνδρας
 Γυναίκα
-

2-Ηλικία *

- 18-30
 31-40
 41-50
 >50
-

3-Θέση Εργασίας *

- Διοικητικό Στέλεχος
 Υπάλληλος
 Εσωτερικός Ελεγκτής
 Εξωτερικός Ελεγκτής
 Λογιστής

4-Εκπαίδευση *

- Διδακτορικό
 Μεταπτυχιακό
 ΑΕΙ / ΤΕΙ
 ΙΕΚ
 Λύκειο
-

5-Έτη Εργασίας *

- <5
 5-10
 11-15
 >15
-

6-Κύρια Δραστηριότητα Επιχείρησης *

- Παροχή Υπηρεσιών
 Οικονομικά / Τραπεζική
 Εμπορική
 Βιομηχανική
 Δημόσιος Φορέας

7-Θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη εσωτερικών ελεγκτών και τμήματος εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις; *

- Ναι
- Όχι

8-Με βάση την ιεραρχική δομή του φορέα σας, σε ποιον αναφέρεται το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου; *

- Πρόεδρος
- Μέλη Διοικητικού Συμβουλίου
- Επιτροπή Ελέγχου
- Άλλο

9- Ποια πιστεύετε είναι η ετήσια δραστηριότητα ενός ελεγκτή ; (όπου "1"=σε μικρή κλίμακα έως "5"= πάρα πολύ) *

	1	2	3	4	5
Χρηματοοικονομικός έλεγχος για τη δημοσίευση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων	☐	☐	☐	☐	☐
Έλεγχος των πληροφοριακών συστημάτων	☐	☐	☐	☐	☐
Έλεγχος συμμόρφωσης με νόμους ή κανόνες	☐	☐	☐	☐	☐
Εξέταση απάτης	☐	☐	☐	☐	☐
Εκτίμηση κινδύνου	☐	☐	☐	☐	☐
Έλεγχος ταμείου - Λογαριασμών Όψεως - Απαιτήσεων - Γραμματίων	☐	☐	☐	☐	☐
Έλεγχος αποθήκης	☐	☐	☐	☐	☐
Έλεγχος υποχρεώσεων	☐	☐	☐	☐	☐

10-Πως θα κρίνατε το έργο του εσωτερικού ελεγκτή σχετικά με τα παρακάτω ; *

	1	2	3	4	5
Διαχείριση του έργου	☐	☐	☐	☐	☐
Ποιότητα των ελεγκτικών κρίσεων	☐	☐	☐	☐	☐
Έγκαιρη επίλυση θεμάτων	☐	☐	☐	☐	☐
Επικοινωνία - Εξήγηση του σχεδίου του ελέγχου - Αναφορά Ευρημάτων	☐	☐	☐	☐	☐
Εργασιακή σχέση με τη διοίκηση	☐	☐	☐	☐	☐

11-Αποτελεσματικότητα Εσωτερικού Ελεγκτή *

	1	2	3	4	5
Ο εσωτερικός ελεγκτής δρα ανεξάρτητα και αμερόληπτα	☐	☐	☐	☐	☐
Σχέση μεταξύ εσωτερικών ελεγκτών και των υπόλοιπων υπαλλήλων	☐	☐	☐	☐	☐
Συνεργασία εσωτερικών ελεγκτών με τους εξωτερικούς ελεγκτές	☐	☐	☐	☐	☐
Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πρόσβαση σε όλα τα αρχεία	☐	☐	☐	☐	☐
Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει συμβουλευτικό ρόλο και σε θέματα που αφορούν άλλα τμήματα	☐	☐	☐	☐	☐

12-Πόσο ικανοποιητική είναι η ποιότητα των συνεργατών του εσωτερικού ελεγκτή; *

	1	2	3	4	5
Ομάδα ελέγχου (ακεραιότητα, καλή κρίση, ισχυρή στάση)	☐	☐	☐	☐	☐
Τεχνικές γνώσεις	☐	☐	☐	☐	☐
Εμπειρογνωμοσύνη	☐	☐	☐	☐	☐
Καθορισμός και ικανοποίηση προσδοκιών	☐	☐	☐	☐	☐
Επικοινωνιακές συστάσεις	☐	☐	☐	☐	☐

13-Θεωρείται απαραίτητη την εφαρμογή, μιας τυποποιημένης διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου; *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

14-Κατά πόσο οι παρακάτω παράγοντες, επηρεάζουν τις πιθανότητες αύξησης του κινδύνου; *

	1	2	3	4	5
Έλλειψη επαγγελματικής ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού	☐	☐	☐	☐	☐
Αλλαγές στην οργανωτική δομή	☐	☐	☐	☐	☐
Πολυπλοκότητα των λειτουργιών	☐	☐	☐	☐	☐
Έλλειψη πόρων	☐	☐	☐	☐	☐

15-Έχει πραγματοποιηθεί έλεγχος στο φορέα σας από εξωτερικό ελεγκτή; *

- Ναι
 Όχι

16- Κατά πόσο πιστεύετε ένας εξωτερικός ελεγκτής λαμβάνει υπόψιν του, τα παρακάτω: *

	1	2	3	4	5
Πεδίο λειτουργίας εσωτερικού ελεγκτή	☐	☐	☐	☐	☐
Τεχνική ικανότητα και γνώσεις εσωτερικού ελεγκτή	☐	☐	☐	☐	☐
Αντικειμενικότητα εσωτερικού ελεγκτή	☐	☐	☐	☐	☐